

Nr 2 2016

Åarjelsaemien gærhkoepiaerie
Sørsamisk kirkeblad
Sydsamiskt kyrkblad

Sydsamisk talkshow intar Sápmi

Sid 8

– Vi frykter for
vår samiske
identitet

Side 2

Umesamiskan
gav frihet

Sid 17

Orre Kraanoe

Bielie 20

Vi blir ikke hørt

Byggingen av det som skal bli Europas største landbaserte vindkraftpark er allerede i gang, tross at prosjektet ble skrinlagt i fjor. Anleggets største vindmøllepark vil bli Storheia i Åfjord og Bjugn kommune. De berørte reindriftsutøverne føler seg ikke hørt.

– Våre argumenter preller av på de høye herrer, kommenterer Arvid Jåma i Sør-Fosen reinbeitedistrikt.

Da Daerpies Dierie for to og et halvt år siden var i kontakt med Jåma angående denne saken, hadde kampen mot det som da kun var vindparkplaner allerede holdt på i flere år. Reindrifta og naturvernere har hele tiden argumentert mot dette prosjektet, men da planene i juni fjor ble stoppet av Statkraft, var det fordi det viste seg å ikke være lønnsomt.

LØNNSOMT LIKEVEL

Etter stort påtrykk fra kommunepolitikere har Statkraft imidlertid fortsatt utredningene, og i februar i år offentliggjorde de investeringsbeslutningen. Prosjektet skal likevel gjennomføres og det med byggestart allerede i april.

– For meg er det tydelig at

vi fremdeles ikke blir hørt, sier Jåma som er én av nesten 30 personer knyttet til reindrifta på Sør-Fosen.

STØRST AV SEKS

Etableringen av Fosen Vind startet i vår ved bygging av adkomstvei til én av prosjektets seks parker, Roan i Sør-Trøndelag. Totalt vil vindmølleparken ha 278 vindturbiner fordelt utover de ulike parkene og skal stå ferdig i 2020. Storheia vindpark, som blir den største med sine 80 turbiner, er også planlagt påbegynt i år. For reindriftsutøverne på Sør-Fosen betyr dette at en tredjedel av beiteområdene deres kan gå tapt.

– Vi frykter for vår samiske identitet, sier Jåma.

HOLDER HUMØRET OPPE

Fullføres utbyggingen av Storheia betyr det at en tredjedel av reieneierne før eller senere må slutte med reindrift. Men selv om framtidsutsiktene kan virke dystre, forsøker han å holde humøret oppe.

– Jeg har alltid vært optimis-

FOTO: PRIVAT

Reineier i Årjel Fovsen Njaarke frykter framtida for både reindrift og samisk identitet på Fosen om vindparkplanene blir gjennomført.

tisk av natur, sier Jåma og forteller at de har konkrete planer fremover på hvordan de nå må trappe opp kampen. Uten å ville røpe for mange detaljer kan han fortelle at de blant annet vil forsøke å hale ut tiden for utbyggerne, og at de har argumenter klare som de vil gå til sak med.

KOSTBARE PROSESSER

I løpet av sommeren ser Jåma for seg at de har startet de rettslige prosessene, der saken først prøves i det norske rettssystemet. Skulle de tape i alle tre instanser er neste steg til menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg.

– Jeg håper ikke det kommer til å måtte gå så langt, å drive de rettslige prosessene koster mange penger. Jeg er redd det er her det kommer til å stoppe opp hos oss, sier Jåma men understreker at de kommer til å fortsette kampen så langt som mulig.

LINA JØNSSON

– Staten har ansvaret

Thomas Åhrén i Sametingsrådet forteller at Sametinget alltid har vært prinsipielt mot vindkraftprosjektet på Fosen. Sammen med representanter fra Nord-Fosen reinbeitedistrikt, som blir berørt av byggingen av Roan vindpark, holdt han møte med fylkesmennene i Nord- og Sør-Trøndelag i april.

FOTO: SAMETINGET

Reindriftsutøverne ga på møtet sterk uttrykk for at dialogen mellom dem selv og utbyggeren er mangelfull. For en utbygging starter skal det være på plass en avtale med de involverte parter om praktiske forhold, sånn som hvor lenge og i hvilken periode anleggsarbeid skal gå. Noen slik avtale ble imidlertid ikke inngått før byggestart. Saken er sendt videre til Olje- og energidepartementet.

– Vi ønsker selvfølgelig at departementet setter en stopper for dette. Det er tross alt statens ansvar å sikre ei bærekraftig reindrift, sier Åhrén som også har krevd møte med utbyggerne.

LINA JØNSSON

Engasjerende om urfolks rettigheter

Bortimot 40 personer møtte opp til dette første møtet i regi av Gáldu i sørsamisk område. Gáldu er et kompetansesenter for urfolksrettigheter.

Overskriften Gáldu hadde valgt for møtet var «Når klimasatsning truer urfolks rettigheter» og nyutnevnt professor ved Universitetet i Tromsø (UiT) Mattias Åhrén foreleste. Han har nylig fått publisert boka *Indigenous Peoples' Status in the International Legal System* på Oxford University Press. Denne boka «kan bli et standardverk, og har stor internasjonal betydning» ifølge prodekan ved UiT, Gunnar Eriksen.

I sin gjennomgang viste Åhrén

En lydhør forsamling fikk både informasjon og inspirasjon fra Åhréns foredrag.

både til FN's menneskerettighetserklæring og den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. Disse internasjonale avtalene har forrang fremfor norsk lov slik at om det er konflikt mellom norsk lov/rechtspraksis og internasjonale avtaler må norsk lov vike. Tema som rett selvbestem-

melse, rett til kultur og eiendoms-/bruksrett ble gjennomgått og kommentert i forhold til aktuelle saker som gruve drift i Rönnbäcken/Tärna og Nasa/Saltfjellet og kraftutbygging på Fosen med mere. Ofte strider utbyggingene klart mot retten til kultur, men enklere er det å vise til at eiendoms-/bruksrett blir krenket. Det var dette argumentet som i denne omgang førte til en stopp i gruveplanene i Rönnbäcken.

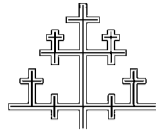
AKTIV FORSAMLING

Fra forsamlingen ble det lagt fram både forslag og problemstillinger. Et spørsmål er at spørsmålet samiske landrettigheter ofte kun

er knyttet opp mot reindrifta. Det gjør at mange, og spesielt kvinner, faller utenfor. Noen holdt frem slette-systemet som en løsning der slette ikke bare handler om reindrift men omfatter alle samer og spørsmål knyttet til området. Videre ble opprettelsen av naturreservat problematisert. Naturreservatene får gjerne forskrifter som strider mot samiske rettigheter og bruk. Det blir også gjerne lagt til rette for økt tilgjengelighet for allmennheten, noe som kan komme i konflikt med samisk tradisjonell bruk av området.

Mer om Gáldu arbeid kan man finne på galdu.no.

EINAR BONDEVIK

Dags för sanning och försoning!

Kravet från samiskt håll växer sig allt starkare i alla de tre nordiska länderna Sverige, Norge och Finland om att sanningen ska fram och att försoning ska se.

I Sverige kommer skarpa ord från Svenska kyrkan, en av Sveriges största folkrörelser, om att staten ska ta sitt ansvar och bilda en samisk sanning - och försoningskommision, något som tidigare även föreslagits av Sametinget och Diskrimineringsombudsmannen. En kommission vars mål och intention är satt av samer och som ska lyfta fram sanningen om den mörka historia som Sverige bär.

Sametinget i Norge och Finland kräver också sanningskommisioner. I Grönland arbetar en sådan sanningskommision redan, och där tittar man på vilka konsekvenser koloniseringen medfört.

Svenska kyrkan har inlett sin "botgöring" genom att under våren ge ut både en nomadskolebok och en vitbok, verk som lyfter slöjan och visar på hemska sanningar. Sanningar

"Många samiska medborgare bär på sår. Sår skapade av storsamhället och sår skapade av det samiska samhället."

som ignorerats, dolts eller glömts bort men som berör så många samer.

Gemensamt för allt detta är behovet av att visa sanningen. Minnena, upplevelserna och känslorna behöver lyftas, och det ska ske i offentliga arenor och inte enbart inom hemmets fyra väggar. För att vi ska kunna skapa en ny historia så behövs kunskaper om vad som varit och vad som behövs. I detta ligger att sanningen måste fram. Endast sanningen har förmågan att läka.

Många samiska medborgare bär på sår. Sår skapade av storsamhället och sår skapade av det samiska samhället. Det senare är något som få vill kännas vid. Orsakerna är många, och min lista är på inget sätt komplett. Samer har fått sår från bland annat storsamhällets och statens

agerande, okunskap om samer på alla nivåer i samhället, rasism inom och utom det samiska samhället, inbördes uppdelning och klassificering i det samiska samhället, mobbing och utanförskap för att man inte kan språket, inte är medlem i en sameby, inte är renskötande medlem, inte tillhör det "rätta" släktet/familjen eller för att man har ett visst kön.

Nu ställs krav på sanning och försoning i relationerna mellan samerna och staten/kyrkan/storsamhället. Det kravet är i min mening rätt och riktigt. Men sanning och försoning behöver också aktualiseras mellan samer och samer. Inget av detta är lätta processer. Det krävs att vi är beredda att möta de samer som behöver stöd och hjälp att för-

sonas med sina smärtsamma minnen, upplevelser och erfarenheter. Vi behöver stödja varandra och inte se snett på den som visar sårbarhet. I många samiska sammanhang ses sårbarhet som en svaghet. Där behöver vi förändra vår attityd och agerande. Sårbarhet är en styrka.

Har du frågat dig själv om du behöver försonas, acceptera eller lyfta upp något eller någon? Allt börjar med dig själv. Några har redan gått före och berättat om sin sanning - men vi behöver många fler. Vi behöver tala om det som är obekvämt för staten, för kyrkan och för det samiska samhället. Dessa historier behöver höras. Nu.

VIVIANN LABBA
KLEMENSSON

Likekjønna vigsel

Kyrkemøtet i Noreg i april vedtok å utarbeida ein vigselriturgi som kan brukast både av likekjønna og av ulikekjønna par. Når ein slik liturgi blir vedteken på neste kyrkemøte i 2017 kan likekjønna par bli vigde i kyrkja. Det var eit klokt vedtak, ikkje fordi likekjønna par då får same høve i kyrkja som hjå sorenskrivar/tinghus, men fordi det er vist teologisk arbeid som gir gode grunnar for å støtta opp om likekjønna par sitt ønskje om

vigsel. Det kan vera rart og uvant for mange å tenka seg par av same kjønn. Men gamal vane og tenkemåte er ikkje eit gyldig argument i seg sjølv. Det er all grunn til å tenka gjennom kvifor det opplevest rart og om det er gode nok grunnar til å avvisa par av same kjønn. Og så er det alltid godt at folk vil leva liva sine i omsorg og truskap mot kvarandre.

EINAR BONDEVIK

Folkemord på norsk

"Begrepet fornorskning er ikke dekkende. Hadde det vært bedre å kalle det kulturelt folkemord?" Det er direktør ved Gáldu, Laila Susanne Vars, som sa dette på seminaret som vart arrangert på Árran i april. Folkemord er eit brutalt begrep, men det er ikkje upassande å bruke det slik Vars gjer. Ord og definisjonar må koma ut frå fakta og fakta er brutale. Og før vi kjem fullt ut til den erkjenninga så er vi heller ikkje i stand til å fullt ut

materialisera den orsakinga kongen gav ved opninga av Sametinget.

I Svenska kyrkan har erkebiskopen og ordförar i Samiska rådet støtta opp om Sametinget/Diskrimineringsombudsmannen sitt forslag om ein sanningskommisjon. I Noreg har Sameting og sametingspresident teke til orde for det same. Det er god grunn til å støtte opp om det forslaget.

EINAR BONDEVIK

Samiska vinjetter i Daerpies Dierie

Orre saernieh: Nyheter
Gieries lohkih!: Kära läsare!
Noere almetjh: Barn, ungdom
Guvvie: Porträtt
Doen jïh daan bijre: Lite av varje

Guktie ussjedem: Hur jag tänker
Åssjalommesh: Tankar, andakt
Gie jïh gusnie årroeminie: Vem och var
Kultuvre: Kultur

Första sidan:

Sydsamisk radiotalkshow intar Sápmi.
Måret och Inga Marja Steinfjell leder en sydsamisk talkshow som direktsänds i radio i Sverige, Norge och Finland varje fredageftermiddag. Läs mer på sid 8-9.
Foto: SR Sameradien

Ärkebiskopen i Sverige: Gör upp med Sveriges mörka förflutna!

Inrätta en sannings- och försoningskommission! Svenska statens kränkningar har haft stora konsekvenser för det samiska folket och enskilda samer i Sverige. Det räcker inte med en statlig utredning med direktiv från regeringen. Det behövs en kommission som samerna är med och utformar, skriver Antje Jackelén och Sylvia Sparrock i en debattartikel.

Den 6 mars publicerade Svenska kyrkan en brännande het debattartikel i Dagens Nyheter, en av Sveriges största dagstidningar, med budskapet att det är dags för Sverige att göra upp med den smutsiga och koloniala historia som finns rörande samer. Artikeln är skriven av Antje Jackelén, ärkebiskop i Svenska kyrkan, och Sylvia Sparrock, ordförande i Samiska rådet i Svenska kyrkan.

I debattartikeln skriver de att *"I Sverige talar vi varmt om respekten för mänskliga rättigheter och i internationella fora uppmanar vi andra länder att ta större ansvar. Respekten för mänskliga rättigheter används till och med som ett argument i de svenska strävandena att få en eftertraktad plats i FN:s säkerhetsråd. Men för att kunna vara trovärdig i frågor som rör mänskliga rättigheter måste Sverige hantera sin historiska skuld till samerna, precis som andra länder med urfolk gör och har gjort."*

RELATIONER OCH UPPRÄTTELSE
Artikelförfattarna skriver att Svenska kyrkan *"vill läka relationer, ge människor upprättelse och öka förståelsen för samiska erfarenheter"*. Skribenterna skriver att samiskt liv och samiska erfarenheter fortfarande är för osynliga och okända i Sverige och inom kyrkan.

Svenska kyrkan har nu, skriver de, börjat rannsaka sig själv. Det har bland annat skett i flera publikationer, dels i "nomadskoleboken" med titeln "När jag var åtta år lämnade jag mitt hem och jag har ännu inte kommit tillbaka" där äldre samer berättar om sin tid i nomadskolan, dels i en veten-

skaplig "vitbok" i två band om den historiska relationen till samerna framtagen av Umeå universitet.

Det skrivs att nomadskoleboken och vitboken visar på en maktobalans mellan samerna å den ena sidan och staten och kyrkan å den andra. Jackelén och Sparrock skriver att *"Kyrkan var en del av överheten och tillsammans med kungen/staten bidrog den till strukturer som förtryckte och förminskade samerna. Vitboken ger många exempel på kyrkans och dess företrädares delaktighet i kränkningar: tvångskristnande, förstörelse och vanhelgande av samiska kultplatser och kultföremål, aktivt deltagande i gravplundring i jakten på samiska kvarlevor, berövande och undertryckande av samisk identitet och kultur och så vidare. Vi levererade teologiska tankemodeller som kunde rättfärdiga det koloniala systemet."*

KYRKAN DEFINIERADE SAMER

De skriver också att under 1900-talet var kyrkan med och kategoriserade och definierade samer vilket fick långtgående konsekvenser för folket och deras rättigheter. Det var "lapp ska vara lapp"-politiken som rädde, och samiska barn skulle inte få samma utbildning som andra barn. Många barn förlorade därigenom sitt språk, sin kultur och i värsta fall sin identitet.

Skribenterna lyfter också frågan om de rasbiologiska mätningarna som kyrkan var delaktig i. *"Präster bidrog genom sin lokala auktoritet till att enskilda samer och elever i nomadskolor blev skallmätta, indexerade, fotograferade och objektifierade i rasbiologernas samlingar. Prästernas kunskaper om samiska familjer och släkter bidrog till de rasistiska och stereotypa slutsatser som rasbiologerna drog."*

Jackelén och Sparrock poängterar i debattartikeln att det behövs tas ansvar för de orätter som begåtts och att gottgörelser behöver ske. De nämner att det idag finns flera konkreta intressekonflikter som behöver redas ut.

Jackelén och Sparrock menar

FOTO: JAN NORDÉN IKON

Antje Jackelén, Ärkebiskop i Svenska kyrkan, och Sylvia Sparrock, ordförande Samiska rådet i Svenska kyrkan (se artikeln intill).

FOTO: JOSEFIN CASTERYD IKON

att kyrkan har börjat sitt försonings- och läkningsarbete med Sveriges urfolk men säger att det behövs mer för att läka majoritetssamhällets relation till samerna. De skriver att staten behöver ta ansvar:

STATEN BEHÖVER TA ANSVAR

"Staten behöver rannsaka sitt historiska agerande mot samerna. Statens kränkningar har haft stora konsekvenser för det samiska folket och enskilda samer, som påverkar än i dag. Därför behöver staten inrätta en sannings- och försoningskommission så som Sametinget och Diskrimineringsombudsmannen föreslagit. Det räcker inte med en statlig utredning med direktiv från regeringen, utan det krävs större självständighet i enlighet med principerna i FN:s urfolksdeklaration. Samerna behöver vara med och utforma och definiera kommissionens uppdrag."

De hänvisar till Kanada som ett föregångsland som redan har en kommission och som har erfarenheter Sverige kan dra nytta av. Författarna visar på hur ett arbete i en sannings- och försoningskommission kan se ut och där handlar det om att höra på berättelserna och sedan skapa försoning.

"[Det] räcker ... inte med att förövaren bestämmer sig för att be om förlåtelse. Både staten och kyrkan har erfarenhet av 'förlåt' som landat fel. Det krävs även upprättelse i ord och handling. Det som går behöver ställas till rätta. Målet måste vara försonade relationer."

Jackelén och Sparrock skriver

att för statens del måste en försoning göras utifrån de mänskliga rättigheterna genom att urfolksrätten säkerställs. De lyfter också fram den internationella kritik som Sverige fått vid flera tillfällen för att inte staten lever upp till urfolksrättigheterna. Deras ord är starka och de kritiserar Sverige för passivitet:

URFOLKSRÄTTEN

"Trots upprepad internationell kritik och löften om förbättringar lever Sverige ännu inte upp till urfolksrättigheterna. Det innebär bland annat att regering och riksdag måste ta ansvar i frågan om ratificering av ILO-konvention nummer 169 och principerna i urfolksdeklarationen."

"Om vi vill att mänskliga rättigheter ska vara styrande, då måste vi ta frågorna om historisk skuld på allvar. Uppgörelsen med en historia av kolonialism, benämmandet av ondska och smärta samt byggandet av ömsesidiga, respektfulla och rättvisa relationer kostar på. Det krävs mod och klarsynthet i detta arbete och det finns inga snabba lösningar. Men de möjligheter som nu finns får inte försättas, varken av kyrkan eller av staten."

Att en ärkebiskop och en representant för samer i Svenska kyrkan skriver en debattartikel av denna tyngd torde ändå kunna tolkas som ett konkret tecken på att kyrkan på allvar har börjat med sitt försoningsarbete och att de nu uppmanar staten att ta sitt ansvar.

VIVIANN LABBA KLEMENSSON

Läs hela debattinlägget på: www.dn.se/debatt/dags-att-gora-upp-med-sveriges-koloniala-forflutna/

Samiska röster behöver höras

Positiva reaktioner efter Svenska kyrkans publicering av nomadskoleboken, vitboken samt debattartikeln den 6 mars i Dagens Nyheter, skriven av ärkebiskopen och Samiska Rådet med krav om en samisk sannings- och försoningskommission. Nu behöver fler lära sig vad samer utsatts för genom århundradena.

Under våren publicerades nomadskoleboken och vitböckerna och det är viktigt att de nu kommer till användning och inte läggs på hyllan, säger Sylvia Sparrock, ordförande för Samiska rådet i Svenska kyrkan.

– Jag har en förhoppning om att fler samer börjar forska och titta på det här materialet med samiska ögon. Jag ser att det finns ett behov av samiska röster och att samer berättar så att det inte faller i glömska, säger hon.

Även vid Samiska rådets årliga överläggning med kyrkostyrelsens arbetsutskott i Uppsala i april månad, där ärkebiskop Antje Jackelén är ordförande, så var fokus på det fortsatta arbetet med vitboken, ILO-konvention 169, repatriering av mänskliga kvarlevor, de samiska kyrkodagarna 2017 samt strategiplan för samiskt kyrkoliv.

HISTORIEN FÅR INTE GLÖMMAS BORT
Sylvia Sparrock menar att det är viktigt att den historiska delen inte glöms bort, trots att vi lever i en ny och modern tid där inga nomadskolor längre existerar.

– Det är många samer som har fått konsekvenser av nomadskoletiden, sådant som överförs till nästa generation. Så kan det fortsätta under generationer, och man vet inte att det är just nomadskoletiden som påverkat en, säger Sylvia Sparrock.

Hon nämner några exempel på sådant som satt spår, till exempel att vara tvungen att lämna sina föräldrar och flytta långt bort vid sex års ålder för att börja skolan, att inte få prata sitt eget språk och att lära sig svensk uppfostran.

UNDERLAG FÖR FORTBILDNINGAR

Det digra material som finns i både nomadskoleboken och vitboken är perfekta att använda vid fortbildning, menar Sylvia Sparrock. Det finns en okunskap om samer som urfolk i Sverige på flera nivåer inom kyrkan, i det svenska samhället men också hos samer själva, säger hon.

Hon berättar att vissa församlingar

och stift redan har börjat jobba på att öka kunskapen, vilket är positivt. Hon kommer själv att medverka i en fortbildning för diakoner till hösten.

Under de samiska kyrkodagarna 2017 kommer också rättighets- och försoningsfrågor att tas upp. I anslutning till kyrkodagarna planeras också en seminariedag dit politiker och beslutsfattare kommer att bjudas in för att diskutera dessa frågor.

BEHOV AV DET SAMISKA I KYRKAN

Idag saknas en sydsamisk psalmbok, och en ny kyrkohandbok är ute på remiss just nu. I den är det viktigt att det samiska tas med. Översättningar av bibeln till samiska pågår, och det

är ett viktigt arbete berättar Sylvia Sparrock

Hur har det varit för dig personligen att jobba med dessa stora frågor?

– Det är viktigt att komma ihåg att många före mig har varit eldsjälar och jobbat med samiska frågor inom kyrkan och inom samepolitiken. För mig känns det bra att kunna jobba för mitt eget folk, det är min drivkraft. Det är inspirerande men också betungande, eftersom den här stigen är så smal. Det behövs så mycket förändring. De samiska rättigheterna är grundpelaren för allt, och det är det man måste jobba för, säger Sylvia Sparrock.

VIVIANN LABBA KLEMENSSON

Nomadskoleboken till vänster och vitböckerna Band 1 och Band 2 till höger.

FOTO: VIVIANN LABBA KLEMENSSON

Sannhetskommissjon i Norge?

Arbeidet med sannhetskommissjoner pågår i en rekke land og urfolksområder. I Canada arbeidet Sannhets- og forsoningskommissjonen i over seks før en rapport ble lagt fram i 2015. På Grønland foregår et tilsvarende arbeid, og både i Sverige

og Finland er en slik kommissjon på trappene. Sametinget har bedt regjeringen om at det også i Norge opprettes en slik kommissjon, men ønsket ble i første omgang avvist. Tanken er imidlertid ikke oppgitt og Sametinget har vært i møte med kom-

missjonene i Canada, Grønland og har kontakt med sametingene i Sverige og Finland for å se om man kan få til parallelle prosesser.

EINAR BONDEVIK

Skyllijemaanah guessine læstadianeri luvnie Drag-esne mïnnin.

Skyllijemaanah luvlesaemiej luvnie

Njoktjen aske Saemien gærhkoeraerie tjåanghkoem skyllijemaanide öörni. Göökteluhkie-golme noerh Bodø-sne gaavnesjin.

Saemien gærhkoeraerien gåalmede skyllijemaanah-tjåanghkoem luvlesaemiej dajvesne öörni. Aerebe tjåanghkoer noerhtsaemiej jïh åarjelsaemiej dajvesne.

SJIEHTELES JERKIE

Skyllijemaanah Nöörjen ovmessie åålmegistie böötin. Gaektsie noere almetjh Saemien Åålmegen luvhtie noerhtese vöölkin. Dah murriedin gosse jeatjah skyllijemaanajgujmie åahpenadtin. Golme biejjieh ektesne Vatnlia-sne. Desnie hov tjæbpies sïjje mij sjiehteles noeride. Dïsse stoere låavth-gåetiem tseegkeme. Debpede hijven skåajjese mïnnedh.

DERHVIEGÅETIE-GÆRHKOE

”Årran” lea luvlesaemiej kultuvre-sïjte. Desnie

åadtjoejin vuashtallemem vuartasjidh, luvlesaemieh gaavnesjidh. Skyllijemaanah eadtjohke goltelin jïh gihtjedim juktie sïjhtin jïjnem lieredh.

Skyllijemaanah åadtjoejin gyrhkesjimmiem darjodh. Dellie rohkelassh tjeelin, saalmh jïh laavlomh veeljin, noerhtsaemien, luvlesaemien jïh åarjelsaemien gïelesne. Laavvadahken iehkeden dervhviegåetie-gærhkosne gyrhkesjin. Dïhte Drag-esne.

Noere viehkiehtæjjah skyllijemaanaj aktine abpe hïeljem. Dah skyllijemaanaj aktene gosse ålkone lustestallin. Dah gujht aaj viehkiehtin gosse skyllijemaanah gåatesne barkin. Skyllijemaanah digkiedin jïh soptsestin guktie dej luvnie jïh gærhkosne.

**TEKSTE JÏH GUVVIEH:
MEERKE KRIHKE LEINE BIENTIE**

Leon Fugelsnes Gaebpie Jensen (Plassje/Bergen), Issat Ante Eira (Fossbakken) duekesne Fredrik Trosten (Tana) gåårtenjh pruvneldeminie.

Mirja Cecilia Andersson Renander (Nerskogen) gonnoeh Ida Marie Kristine Ingvarsdatter Jåmah (Raarvihke) bussestne murriedægan.

Konfirmantleir i lulesamisk område

I mars arrangerte Samisk kirkeråd den tredje nasjonale samiske konfirmantleiren. Denne gangen var leiren i Bodø i lulesamisk område. Det ble også en dagsutflukt til Drag.

Der var konfirmantene på besøk hos Årran lulesamiske senter. Der fikk de se museums utstilling og bli kjent med mange lulesamer fra området. Lørdag kveld var konfirman-

tene med på å lage gudstjeneste i kirkegamma på Drag. Tidligere år har det vært leir både i nord- og sørsamisk område. Tjuetre konfirmanter fra ulike menigheter deltok. Saemien

Åålmege reiste nordover med åtte konfirmanter. Ungdomslederne var sentrale medarbeidere under hele leiren.

Samiskan ekade över Jänsmässholmen

Samebarn från Malå i norr till Idre i söder samlades för språkbud i sydsamiska och umesamiska i slutet av april i byn Jänsmässholmen. Att tala samiska tillsammans under en intensiv vecka har visat sig vara ett framgångsrecept värt att satsa på, säger rektorn för sameskolorna Mikael Pirak.

Ett 30-tal barn från sameskolorna i Sverige och vid samisk integrering i Malå och Lycksele i norr och Idre i söder hade samlats i Jänsmässholmen för att under en intensiv vecka öva på sydsamiska och umesamiska, lära känna varandra och knyta nya vänskapsband.

Under språkbudet fanns en förälder med till barnen, Lena Axelsson Westergren från Lycksele. Hennes son Anton talar umesamiska, och när ingen umesamisk lärare kunde delta så fick hon följa med som språklig resurs och stöd.

– Lycksele kommun, som vi bor i, skickar inte iväg något barn ensamt på språkbud. Det följer alltid med någon som känner barnet – i detta fall fick jag följa med. Där tycker jag att kommunen gör det bra, säger Lena Axelsson Westergren.

Umesamiska föräldern Lena Axelsson Westergren, från Lycksele kommun.

Hon är också väldigt glad över att umesamiska äntligen blivit erkänt som ett samiskt skriftspråk.

Samebarn från Malå i norr till Idre i söder på språkbud i Jänsmässholmen.

Utanför Jänsmässholmens hotell, där språkbudet hålls, träffar jag Nejla Stenberg från Malå sameby. Han deltar på språkbudet tillsammans med sina två syster Ellen och Nicolina.

– Det är jätteroligt att vara här och jag har fått nya kompisar, säger Nejla Stenberg.

Nejla Stenberg, Malå sameby.

INTE BARA LÄRA SIG SAMISKA

För samebarnen så är det inte enbart språkinläring på schemat. De ska också lära känna varandra och lära sig mer om orten och dess historia. Under veckan fick barnen bland annat träffa arkeolog Eva Ljungdahl samt Gösta Bergqvist och Jan-Åke Jonsson från Jovnevaerie sameby.

Eva Ljungdahl berättade om Jänsmässholmens historia och om den sam-

eskola som en gång fanns där.

Gösta Bergqvist guidade barnen till det samiska kapell som byggdes på önskemål från samer i Jänsmässholmen och färdigställdes 1931. Här samlades samer till mässa på våren innan flytten till kalvninglandet i Stora Stensjön och på hösten runt Mikaelihelgen.

Barnen fick också höra Gösta jojka renvajan och kalven. Gösta berättade även att Jänsmässholmen en gång var en försöksby för samer som inte kunde leva på renskötsel och som därför slutade med det för att istället driva jordbruk i byn. Hus byggdes och kreatur införskaffades, men dessvärre blev inte försöket särskilt lyckosamt och inga jordbruk finns längre kvar. Numera är byn bosättningsort för flertalet med-

Mikael Pirak, rektor för Sameskolorna i Sverige.

lemmar i Jovnevaerie sameby.

Jan-Åke Jonsson berättade om renkalven Pelles liv och barnen fick besöka renhagen och hälsa på renen Pelle som nu blivit vuxen.

LYCKAT MED SPRÅKBAD

Det är tredje året som Sameskolstyrelsen genomför denna försöksverksamhet med intensiva språkbud, och resultatet har visat sig vara mycket lyckade.

– Vi har sett att det är värt att fortsätta med språkbuden, för de ger barnen en god språkutveckling. Vi hoppas de blir återkommande, men vi behöver hitta formerna för det, säger Mikael Pirak, rektor för sameskolorna i Sverige.

Det har hållits tre språkbud sedan starten hösten 2014 – inom nordsamiska, lulesamiska och sydsamiska – och de genomfördes i orterna Tärnaby, Nikkaluokta, Saltoluokta och nu hålls den fjärde i Jänsmässholmen. Försöksverksamheten finansieras av Sametinget och Sameskolstyrelsen.

– Enligt Sameskolans läroplan ska barn i årskurs 6 kunna tala, läsa och skriva på samiska när de går ut klass 6. Språkbuden kan bidra till detta, säger Mikael Pirak.

Språkbudet i Jänsmässholmen pågick under en fem dagar, och språkinläringen blandades med andra aktiviteter som lassokastning, stafett, orientering, filmvisning och bad i badtunnor.

TEXT OCH FOTO:
VIVIANN LABBA KLEMENSSON

Fler bilder från språkbudet finns att se på www.DaerpiesDierie.se

Skuvlesne hijven!

Daan skuvlejaepien gaajhkh saemien maanah Plassjen tjjeltesne, fierhten vâhkoen Praahken skuvlesne tjâanghenieh.

Fierhten gaskevâhkoen maanah Plassjen jîh Glâmosen skuvlijste Praahken skuvlese vuelkieh. Gosse ektesne, dellie skuvlemaanide lustebe jîh buerebe.

EKTESNE ABPE BIEJJIEM

– Aerebe manne oktegh gosse saemien tæjmoeh mov skuvlesne. Daelie åadtjoem mov voelpigujmie

Mattis Haugom Nordfjell (Plassje) gon Piere-Åvla Bransfjellh (Praahke) ektesne murriedægan fierhten gaskevâhkoen.

murriedidh gosse diekie båatam, Morten Leon Fjellheim Haugen jeakta. Bussine Praahkese fierhten gaskevâhkoen vualka. Desnie åadtje jeatjah skuvlemaanajgumie gosse saemien tæjmoeh. Maanah åadtjoeh

Morten Leon Fjellheim Haugen (Glâmos) lustestalla guessine Praahken skuvlesne.

ektesne abpe biejjem årrodh. Dellie govhte tæjmoeh gosse saemien gielem, siebriedahkefaagem jîh vætnoem utnieh.

TEKSTE JÎH GUVVIEH:
MEERKE KRIHKE LEINE BIENTIE

Elever samles

Dette skoleåret samles samiskelever fra ulike skoler i Røros kommune. Hver onsdag kommer de til Brekken skole. Der er det en hel dag med sørsamisk språk, samfunnsfag og håndverk. Tidligere var flere av elevene alene i sine samisktimer ved sine skoler.

– Nå har jeg det fint sammen med mine kamerater hver onsdag, sier Morten Leon Fjellheim Haugen (Glâmos). Han er en av elevene som kommer med buss til Brekken skole.

Steinfjell x 2 intar Sápmi

Sápmis första radiotalkshow på sydsamiska har startats av systrarna Inga-Marja och Máret Steinfjell. De har av Sameradion fått en hel timme till sitt förfogande och där hörs bara sydsamiska. Tjejerna skriver radiohistoria genom att för första gången göra en helt sydsamisk talkshow som dessutom sänds direkt.

Att prata med systrarna Steinfjell är energi i kubik. De har mycket att säga och vågar säga det, och det är också en av anledningarna till att de idag genomför Sápmis första och enda radiotalkshow på sydsamiska. Talkshowen bygger på de viktigaste händelserna runt om i Sápmi och på komiska språkproblem som kan uppstå.

Sveriges Radio hade inte gjort program på sydsamiska för vuxna på många år och ville nu göra det. Då ställdes frågan till Inga-Marja Steinfjell om hon ville göra nyheter på sydsamiska, men det var hon inte intresserad av. Hon har genom sitt tidigare arbete på Språkcentrum i Östersund sett att språkrevitalisering inte handlar om att lyfta fram det byråkratiska språket – som man ofta gör i nyhetsprogram – utan att använda ett vardagligt sydsamiskt språk.

HÅLLA SPRÅKET LEVANDE

Samtidigt ville Inga-Marjas lillasyster Máret göra en pod (ljud- eller videofil via internet) på sydsamiska, för hon ville behålla sitt sydsamiska språk levande. Hon fick genom sitt jobb som journalist på Sveriges Television (SVT) och boende i Kiruna inte många tillfällen att prata sydsamiska.

SVT och SR har idag en gemensam samisk redaktion som samarbetar om skapande av program och nyheter. Vid ett möte med programchef Jenny Israelsson Skoglund föreslog programchefen en hel timmes sydsamisk talkshow en gång i veckan, något som tjejerna inte alls var beredda på. Att få en hel timmes radio är få förunnat, så de fick fundera en stund. Sedan sa de ja till projektet.

POSITIV RESPONS FRÅN FOLK

Talkshowen hade premiär 18 mars, och reaktionerna har varit fantastiska. Det hade de inte väntat sig, säger båda systrarna.

– Det är pinsamt att säga, men folk ringer och är så himla glada och tacksamma över att vi har en talkshow på sydsamiska, säger Inga-Marja Steinfjell med stolthet och glädje i rösten.

Lillasyster Máret håller med:

– Det är så uppskattat och folk, även nordsamer, lyssnar och tycker det är kul att det sänds på sydsamiska.

Talkshowen sänds direkt varje fredag mellan klockan 15 och 16 i Sverige och Finland.

Systrarna Máret och Inga Marja Steinfjell leder en sydsamisk radiotalkshow som sänds direkt i Sverige, Norge och Finland.

I Norge sänds programmet i sin helhet lite senare samma dag. Programmet sänds direkt från radiostudion, vilket är det roligaste, menar de.

– Att sända live ute på fält, som vi gjorde i samband med premiären i mars, då vi var på Lopme Naestie i Funäsdalen, var oslagbart, säger Inga-Marja Steinfjell och skrattar.

Att sända direkt ger en känsla av att man måste "vara på tå och beredd" hela tiden. Det kräver mer, men är också roligare, säger båda systrarna.

SYDSAMISK TALKSHOW VAR DRÖMMEN

När Inga-Marja Steinfjell gick journalistlinjen på Sámi Allaskuvla i Kautokeino år 2003

drömde hon om att få göra program på sydsamiska. Så för henne är det här en dröm som gått i uppfyllelse.

– För mig personligen är det jättestarkt och betyder så mycket. Det är väldigt kul att jobba på sydsamiska, säger hon.

Även Máret säger att talkshowen har betytt mycket för henne:

– Jag får prata sydsamiska varje vecka och det är bara bra för mig. Sedan är det också roligt.

Systrarna Steinfjell är båda födda och uppvuxna i Kautokeino med en sydsamisk pappa och en nordsamisk mamma. De har fått använda båda språken hemmavid. De talar båda flytande sydsamiska.

Från vänster; Marina Nilsson, renägare Njaarke sameby, Per Nilsson, renägare och ordförande Njaarke sameby, Eva Nordung Byström, biskop, Britt-Inger Bengtsson, biskopens sekreterare, Ali Asgari, iransk asylsökande praktikant, Kerstin Strömberg, kontraktsprost i Åre, Krokomb och Strömsunds kontrakt, Calle Wahlström, kyrkoherde Offerdals-Alsens pastorat, Kjell Ove Klemensson, renägare och ordförande Jovnevaerie sameby samt hans dotter Avinna.

Renskötare träffade biskopen i Härnösands stift

Eva Nordung Byström, biskop i Härnösands stift träffade renägare från Jovnevaerie och Njaarke samebyar under sin rundresa i Offerdals-Alsens församling i mitten på april. Biskopen med följe besökte församlingen i syfte att lära känna församlingen, dess medlemmar och området. Detta skedde genom

besök i olika kyrkor samt genom studiebesök vid företag i regionen ex. Skifferbruket i Rönnöfors.

I Jänsmässholmen fick biskopen lära sig mer om renskötelsen av renägarna Per Nilsson och Marina Nilsson från Njaarke sameby samt Kjell Ove Klemensson från Jovnevaerie sameby. Renägarna

berättade om renskötselfåret och vilka utmaningar och möjligheter som finns inom näringen. Det diskuterades också kring andra frågor såsom hälsa, skola och sjukvård.

TEXT OCH FOTO:
VIVIANN LABBA KLEMENSSON

Sørsameprest Einar Bondevik, Anna Jønsson og prestevikar i Røyrvik, Øyvind Foss, leste dagens bibeltekster på sørsamisk og norsk.

Påskegudstjeneste i Røyrvik

Saemien Åålmege har hvert år påskegudstjeneste i Røyrvik 1. påskedag. Dette er et samarbeid med Røyrvik menighet.

Saemien Åålmege har en del faste gudstjenester i sørsamisk område. En av gudstjenestene finner sted i Røyrvik kirke 1. påskedag. I år var det også anledning til trivelig prat under kirkekaffen etter gudstjenesten.

KIRKE FOR SAMER

Det er ikke nytt at samer møtes i Røyrvik kirke. Helt fra den første

kirka ble bygd først på 1800-tallet, har samer fra området benyttet denne kirka. Mange barn har blitt båret til dåp her. I år er to av konfirmantene hos Saemien Åålmege fra Røyrvik menighet. Mange brudepar har også blitt viet i kirka. Dersom man tar en tur på kirkegården, ser man at mange samer naturligvis er gravlagt her.

Helen Jønsson (Røyrvik) stekte vafler og serverte på kirkekaffen etter gudstjenesten i Røyrvik kirke 1. påskedag.

FOTO: TOVE ANITA HANSEN

SØRSAMISK LITURGI OG SALMER

Røyrvik kirke ligger under Namdal prosti og biskopen i Nidaros. Biskopen Tor Singaas har i gjennom mange år oppfordret alle prestene i bispedømmet om aktivt ta i bruk sørsamisk språk og liturgi. Saemien Åålmege brukte sørsamisk språk både i liturgien, i salmesangen, prekenen, tekstlesingene og under forbønnen. Kirkekaffen fortsatte også flerspråklig: sørsamisk, norsk og svensk.

MEERKE KRIHKE LEINE BIENTIE

En annen drøm Inga-Marja bær på är att få ha en mobil studio i en husvagn för att åka runt i det sydsamiska området och intervjuva människor och sända showen "på resande fot". Hon hoppas att de får till det, åtminstone till det sista avsnittet då de vill avsluta talkshowen med att sända från midsommarfestligheterna i Ankarede.

Måret å sin sida drömmer om att sända talkshowen live via webb-tv, så att folk både kan se och lyssna. Den idén kan bli realitet redan nu under perioden fram till midsommar, säger hon.

OKLAR FRAMTID FÖR TALKSHOWEN

Efter midsommar är det dock oklart om det blir en fortsättning på den sydsamiska talkshowen.

– Det hänger på flera saker. Dels om vi får mer resurser och sändningstid och att jag ska kunna frigöras för att jobba med talkshowen varje vecka. Som det varit fram till och med april månad så har Inga-Marja själv fått förbereda showen, och jag har bara hoppat in som en "sidekick" under sändningen, säger Måret Steinfjell.

– Nu har vi äntligen hittat en lösning för hur jag ska kunna vara programledare varannan vecka, fortsätter en glad Måret.

Hur svårt är det att hitta intervjuobjekt för showen?

– Det är svårt att få folk att ställa upp för intervjuer på sydsamiska och det i en direktsänd radioshow. Först har du språket som ett hinder för många. Sedan ska de ställa upp och tycka något i direktsändning, säger Inga-Marja.

Båda systrarna har i sina jobb märkt att det inom det sydsamiska området finns många kamper som utkämpas och få som vågar ställa sig upp och ha en åsikt. De menar att det i samisk media behöver synas starka sydsamer, inte bara män över 40 som är samepolitiker eller renägare.

– Vi behöver fler företrädare från alla plan i samhället, säger Inga-Marja skarpt.

Talkshowen pågår fram tills midsommar. I dagsläget är det oklart hur framtiden ser ut för Sveriges första sydsamiska talkshow. Klart är i alla fall att den tagit Sápmi med storm.

VIVIANN LABBA KLEMENSSON

Doen jih
daan bijre

Gaaltije vill bli nasjonellt sentrum på sydsamisk område

Arbeidet for å sikre Gaaltije i Östersund som ett nasjonellt sentrum for kultur, språk og næringsliv på sydsamisk område pågår for fullt.

Under året som varit har flere møter gjennomført med både kulturminister Alice Bah Kuhnke og regjeringens kulturutskott for å sikre en framtidig finansiering av Gaaltije i Östersund som ett nasjonellt sentrum for kultur, språk og næringsliv på sydsamisk område.

– Vi har presentert idéen om hur Gaaltije kan ha en samordnende funksjon og bidra til å effektivisere det samiske arbeidet i regionen, sier Jerker Bexelius, verksamhetschef på Gaaltije.

Han ser muligheter i at

Gaaltije kan samordne deler av de oppgaver som idag utføres i de samiske forvaltningskommunene i Jämtland, uten å ta over deres ansvar. Det behøves også en samisk arena for det øvrige samhället där man kan hitta informasjon og kunnskap.

SKA VARA ARENA FÖR KULTUR

– Jag önskar att nästan alla same-relaterade arrangemang ska kunna hållas vid det framtidiga nasjonella sentret. Vi ska definitivt vara en tydlig arena for samisk kunst og kultur som lockar same men även övrig befolkning. Det skulle stärka sentret som en samlingspunkt, sier Jerker Bexelius.

Just nu arbetar Gaaltije till-

Jerker
Bexelius.

sammans med Regionförbundet for å sikre Gaaltijes framtid. Det arbetar beräknas pågå fram till slutet av år 2017.

– Vi har bett om hjälp från regionen i det här arbetet, for vi behöver deras kontakter og kanaler. Det är också viktigt att regionen stödjer denna idé fullt ut, sier Jerker Bexelius.

MÅNGA PROJEKT PÅ GÅNG

Den tvååriga finansieringen från Jämtlandsregionen har gett Gaaltije luft under vingarna og flere prosjekt är på gång. Till exempel hålls en samisk kursvecka där deltagarna bland annat besöker Tåssåsens sameby og Ankarede.

Ett mentorskapsprosjekt for ungdomar har startats, där yngre same får träffa äldre same og lære sig om samiske kulturplattser, samt ett prosjekt for å skapa

mötesplattser for samiske ungdomar.

Flera förstudiearbeten pågår for å utreda muligheterna for större prosjekt, dels kring ett samisk jubileumsfirande 2018, hundra år efter att det första samiske landsmötet ägde rum i Sverige, og dels kring ett interregprosjekt tillsammans med fokus på landsgränsen og hur den påverkar same på båda sidorna.

Informationstidsskrifter ska publiceras om Handölsdalens sameby, om sydsamiske kvinner som gjort avtryck i historien og om samisk närvaro i Västernorrland.

Gaaltijes framtid som nasjonellt sentrum på sydsamisk område är fortfarande oklart, men ambitionerna är gode og idéerna många, så det ser hoppfullt ut.

VIVIANN LABBA KLEMENSSON

Kommunen går inn for drift ved Sameskolen

Hattfjelldal kommune har i vedtak 6. april i år gått inn for å etablere et undervisningstilbud i sørsamisk språk og kultur.

Det hele skal være klart fra 1. august i år, og skal fungere som tilbud om fjernundervisning supplert med språksamlinger. Kommunen sier i sitt forarbeid at tilbudet bør være selvfinansierende.

– Rettighetene til sørsamisk opplæring er helt klare. Elevene skal få et tilbud, sier Kevin Johansen, rådgiver hos fylkesmannen i Nordland som har ansvar for sørsamisk språkopplæring i grunnskole og videregående skole.

De har arbeidet sammen med Hattfjelldal kommune om dette tilbudet.

BETINGET GLEDE

– Det er veldig bra at Hattfjelldal kommune går inn og sikrer det sørsamiske tilbudet. Samtidig frykter vi at antall språksamlinger blir redusert, at det nordsamiske tilbudet ser ut til å bli borte, forteller Irja Kappfjell i foreldreutvalget på skolen.

Flere av skolens elever har nordsamisk som språk. Det samiske samfunnet på Helgeland er ikke stort og for elevene er vennskap og kjennskap viktig.

For Hattfjelldal kommune er det også mange spørsmål som gjenstår. – Det er fattet et prinsippved-

tak i kommunen, forteller avdelingsleder for oppvekst og kultur Hogne Hjerpås. Kommunen har imidlertid ikke kunnet konkretisere skoleplanene fordi det har gått lang tid for avtalen med Statsbygg om leie av lokalene har blitt oppsagt og likeså med oppsigelsen av de ansatte.

– Og det er vanskelig å tilby skole når vi verken har lokaler eller personell tilgjengelig, sier Hjerpås.

UTELUKKER IKKE NORDSAMISK

Når det gjelder nordsamiske elever har dette ikke vært tematisert så langt siden dialogen har gått med fylkesmannen i Nordland. Nordsamisk er fylkesmannen i Finnmark sitt ansvar. Men

Hjerpås forteller at de er interesserte i å beholde et godt fagmiljø, så et nordsamisk tilbud vil også være aktuelt.

– Men for departementet fullfører sine vedtak er vi satt på sidelinja, avslutter Hjerpås.

STORTINGETS MULIGHET

Stortinget vedtok å legge ned driften ved Gaske-Nørjén Samienskovle i statsbudsjettet for 2016. Imidlertid er det press for å gjøre om vedtaket i revidert budsjett. Hva resultatet av budsjettforhandlingene blir vites ikke når dette bladet går i trykken.

EINAR BONDEVIK

Slutter som generalsekretær i Samisk kirkeråd

Tore Johnsen vil fra høsten av fratrukke sin stilling som generalsekretær i Samisk kirkeråd. Han vil da starte på et PhD-studium i "World Christianity" ved universitetet i Edinburgh.

– Det er veldig interessant å arbeide i Samisk kirkeråd. Man møter mange flotte mennesker og gis mulighet til sammen med andre å styrke arbeidet med samisk kirkeliv og urfolk i Den

norske kirke, sier Tore Johnsen.

Det vil nå bli mer tid til teologisk studium der Johnsen vil jobbe videre med

Tore Johnsen.

utgangspunkt i samiske tradisjoner. Samisk kirkeråd er allerede i gang med å søke etter ny generalsekretær.

EINAR BONDEVIK

Sydsame nominerad för språkpris

Lars-Erik Åhrén, lärare i sydsamiska i Östersunds kommun, blev i vår nominerad till Språkrådets minoritetsspråkpris.

Lars-Erik Åhrén.

Han undervisar elever från förskolan till nionde klass i sydsamiska. Modersmåls-undervisningen är inte på skoltid utan på elevernas fritid. Därför är det viktigt för Åhrén att eleverna inte ska behöva åka runt till olika skolor för att lära sig samiska utan han åker till dem.

– Det svåraste är ju allt detta körande, det praktiska. Men jag tycker att det är bra det här med att man får träffa en till två elever åt gången. Du får väldigt mycket tid för varje elev, säger Lars-Erik Åhrén.

Det var en av skolorna som nominerade Åhrén till minoritetspriset. Priset är en belöning för goda insatser i arbetet med minoritetsspråk.

Minoritetsspråkpriset 2016 gick till Susanne Sznajderman-Rytz som prisas för sitt arbete med att stärka och synliggöra jiddisch. Priset delades ut den 28 april av kulturminister Alice Bah Kuhnke.

KÄLLA: SAMERADION.SE
BEARBETNING: VIVIANN LABBA
KLEMENSSON

Nyvalgt samisk kirkeråd

Sara Ellen
Anna Eira.

Under Kirkemøtet i Trondheim i april var det også valg til Samisk kirkeråd for perioden 2016-2020.

Ny leder ble Sara Ellen Anne Eira. For vår del merker vi oss

spesielt at to kandidater fra sørsamisk område og med fartstid i Saemien Åålmegeeraerie ble valgt inn, Oddvin Bientie og May Bente Jønsson. De øvrige medlemmene er Margareth Ranberg, Siri Broch Johansen, biskop Olav Øygard og Mikkel Eskil Andre Mikkelsen fra Sametinget.

Vi ønsker Samisk kirkeråd alt godt for arbeidet!

EINAR BONDEVIK

Kulturforståelse hos kirkelig ansatte

Strategisk plan for samisk kirkeliv som ble vedtatt av Kirkemøtet i 2011, bygger på den visjon at Den norske kirke (Dnk) skal bidra til et livskraftig og likeverdig samisk kirkeliv. Dette gjør at også ansatte i Dnk har mer behov for kunnskaper om samisk kultur og om kulturelt mangfold i det samiske samfunn. I kirkelige grunnutdanninger er det nå få eller ingen samiske tema. Kunnskaper om samisk kristendom, samisk kirkehistorie, og samisk språk og kultur er særlig relevant for kirkelig ansatte som arbeider i samiske menigheter. Det er imidlertid også bruk for denne kunnskapen i alle andre menigheter, fordi planverket i Den norske kirke sier at det skal være samisk trosopplæring i alle menigheter der det bor samer. Bakgrunnen til dette er at samene har urfolksstatus i Norge, og samisk kultur er en del av det norske samfunnets felles kultur.

FELLESKAPET RAMMET

Som seniorrådgiver i Samisk kirkeråd med ansvar for samisk trosopplæring, har jeg denne våren på bakgrunn av dette holdt flere kurs i kulturforståelse for prester og andre kirkelige ansatte, da jeg har dette i min fagkrets som pedagog. Det faktum at samisk kulturkunnskap har vært fraværende på svært mange fellesarenaer, kan knyttes til den hundreårige perioden med fornorskningpolitikk i Norge. Mennesker som ikke selv har vært direkte personlig berørt av fornorskningstiltakene i sin samtid, vil likevel kunne være bærere av de konsekvenser som tiltakene har hatt, både individuelt, på familienivå og som folk. Fellesskapet i samfunnet må sies å være rammet av at den samiske kulturen har vært og fortsatt er truet med utsløttelse.

FORSTÅELSE GIR OVERBLIKK

Gjennom å lære kulturforståelse, kan flere få oversikt over, forstå mer og se hele bredden av situasjonen som fornorskningen skapte. Når du lærer kulturforståelse lærer du først begrepsinnholdet i ordene *kulturbakgrunn*, *kulturkunnskap/orienteringskunnskap* og *kulturanalyse*. Du lærer

Tove-Lill Labahå Magga.

å se forskjellen mellom det de representerer i praksis.

Alle har kulturbakgrunn. Det har både samer og ikke samer. Din kulturbakgrunn gjør deg kompetent i den kulturen du vokser opp i og lever med. Kulturkunnskap er skolebasert kunnskap, gir deg innsikt og viten om ditt eget folks kultur, språk og historie, så vel som andre folks kultur, språk og historie. Kulturkunnskap læres på skolen, på kurs eller i utdanningssammenheng.

UTVIKLING INNENFOR EGNE RAMMER

Samene i Norge har urfolksstatus. Dette betyr at staten Norge anerkjenner samene som et eget folk. Dette gir samene en likeverdig rett til å utvikle samisk kulturkunnskap innenfor rammene av sine egne institusjoner, ut fra retten til selvbestemmelse som alle folk har. I dag produseres slik kunnskap i samiske tidsskrifter, samiske aviser, samisk skole, Samisk høyskole osv. Dette er en relativt ny situasjon, og sammenlignet med andre folks institusjoner, er samiske

kunnskapsinstitusjoner få og relativt unge.

Samene har det til felles med andre urfolk i verden, at deres folks kulturkunnskap har vært produsert av andre enn dem selv, i de landene der samene bor. Dette er noe de har til felles med andre urfolk som lever i en permanent urfolkssituasjon. Samene måttet forholde seg til samisk kulturkunnskap som er skrevet i et utenfraperspektiv, den kan være preget av rasisme, nedverdiggende omtale, og den kan inneholde andre negative former for omtale som eksotifisering og romantisert fremstilling. Slike tilnærminger var vanlig i fornorskningperioden i Norge, og lang tid etter at den var over.

Kulturforståelse er en måte å nærme seg dette på, som gjør at du kan se om den kulturkunnskap som brukes i omtale av samene ulike sammenhenger har tilstrekkelig god kvalitet.

TOVE-LILL LABAHÅ MAGGA,
SENIORRÅDGIVER SAMISK
KIRKERÅD, DEN NORSKE KIRKE

Nybliven professor med nyutgiven bok

Mattias Åhrén har blivit utsedd till professor i juridik vid Norges arktiska universitet i Tromsø och har gett ut en bok om urfolksrätt.

Det flyter på nu för Mattias Åhrén. Han har blivit utsedd till professor i juridik inom ämnena urfolksrätt, samerätt och folkrätt vid universitetet i Tromsø.

Han har också efter många års arbete publicerat en bok om urfolksrätten: *"Indigenous Peoples' Status in the International Legal System"*. Boken publiceras av anrika Oxford University Press och får anses som en bekräftelse på Åhréns erfarenhet, kompetens och långa arbete inom urfolksrätten. Att få ett

verk publicerat av Oxford University Press är inte det lättaste. Det skrivna får genomgå många kvalitets- och faktagranskningar innan det till slut blir godkänt för tryck.

BRED KOMPETENS OM URFOLK Mattias Åhrén var med och förhandlade fram FN:s urfolksdeklaration som blev antagen av FN:s generalförsamling 2007. Han var också medlem i den expertgrupp som lade fram förslaget om en nordisk samekonvention.

FOTO: UIT.NO
Professor Mattias Åhrén.

FOTO: VIVIANN LABBA KLEMENSSON
Mattias Åhréns bok om urfolksrätt.

Han har under många år arbetat som sakkunnig vid Samerådets mänskliga rättighetsavdelning, representerat Sameetinget och Svenska regeringen

vid FN och andra internationella organ och suttit i styrelsen för Svenska Samernas Riksförbund.

Åhrén har agerat ombud för samebyar som överklagat ärenden till högre instanser inom det svenska rättsväsendet, Europadomstolen och FN.

Daerpies Dierie ville göra ett längre porträtt med Mattias Åhrén men han avböjde vänligt men bestämt med formuleringen att "jag är inte så förtjust i den typen av fokus på min person". Daerpies Dierie gratulerar ändå till utnämningen till professor samt till bokutgivningen.

VIVIANN LABBA KLEMENSSON

Umesamiskan äntligen godkänd som skriftspråk

Efter år av arbete har umesamiskan till slut fått ett eget godkänt skriftspråk. Den 6 april 2016 hölls en ceremoni på Gamplatsen i Likssjuo (Lycksele) för att återbörda språket till folket.

Josefina Skerk, Sametingets språknämnds ordförande, gratulerade alla umesamer och sa att dagen var historisk. Umesamiskan har fått ett erkännande, och det är en seger.

– Nu har vi fyra officiella samiska språk i Sverige, säger Josefina Skerk. I och med att umesamiskans skriftspråk har blivit officiellt godkänt, blir det lättare att arbeta med revitalisering av umesamiskan. Böcker och läromedel kan tryckas, och det blir möjligt att examinera lärare i umesamiska.

Att det nu tagits ett officiellt beslut kommer att medföra förändringar i det nordiska språksamarbetet. Sametinget behöver

se över informationsmaterial, illustrationer och ortnamnslistor.

Tittar man bakåt i historien så vet man att de första böckerna som trycktes på samiska på 1600-talet var skrivna på umesamiska. Sedan dog språket nästan ut, efter århundraden av språkligt förtryck.

– Kampen har inte varit alldeles enkel och ännu återstår mycket arbete, säger Josefina Skerk, ordförande i Sametingets språknämnd och själv med umesamiska rötter.

– Jag vill särskilt tacka alla eldsjälar för deras ihärdiga arbete. Nu är grunden lagd och vi kan se fram mot en ny vår för umesamiskan.

KÄLLA: SAMETINGET.SE

BEARBETNING: VIVIANN LABBA KLEMENSSON

Modersmålsundervisning bryter mot konventioner

Sisuradio har ställt frågor till samtliga kommuner i Sverige om hur många timmar modersmålsundervisning man har i de nationella minoritetsspråken. Över 80 procent av kommunerna har svarat och säger att många elever endast får en timmes undervisning mindre per vecka.

Europarådets rekommendation, och minimum för att lära sig ett språk, är mellan tre och fem timmar per vecka.

Sverige ligger i absolut botten. Tre till fyra timmar per vecka är väl något slags minimum som man överhuvudtaget kan acceptera, säger Jarmo Lainio, professor vid Stockholms universitet och ledamot i Europarådets expertkommitté.

Hela åtta gånger har Europarådet i sina regelbundna granskningar påpekat att Sverige inte lever upp till Europarådets rekommendationer. Även Skolverket har uppmanat

Utbildningsminister Gustaf Fridolin.

regeringen att öka mängden modersmålsundervisning.

UTLOVAR UTREDNING

Utbildningsminister Gustaf Fridolin håller med om att det inte är tillräckligt och utlovar en utredning redan i år.

– Det är klart det är bättre än inget. Men om man ska upptäcka ett nytt språk och/eller revitalisera ett språk så är det inte tillräckligt. Vi har fått kritik och då måste vi arbeta för att Sverige ska leva upp till rekommendationerna, säger Fridolin.

KÄLLA: LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLMS LÄN, SAMETINGET OCH SAMERADION
BEARBETNING: VIVIANN LABBA KLEMENSSON

FOTO: KRISTIAN POHL/REGERINGSKANSLIET

Røros får samisk barnehage

Kommunestyret i Røros har sagt ja til opprettelsen av en sørsamisk barnehageavdeling. Ved første hovedopptak var det søkt om plass for hele ni barn ved avdelingen.

Det har i lengre tid vært arbeidet for en sørsamisk barnehage på Røros og arbeidet har nå båret gode frukter. I møte i kommunestyret den 31. mars i gikk Røros kommune inn for å legge denne avdelingen til Ysterhagen barnehage. I saksforberedelsen til kommunen blir det holdt frem at det å opprette en slik avdelingen i en av kommunens barnehager gir mulighet til involvering og samarbeid med andre avdelinger i kommunen.

PRIVAT INITIATIV

For omlag to år siden startet noen foreldre å arbeide med planer for en samisk barnehage. Kommunen fikk så en søknad om støtte til oppstart av en privat samisk barnehage, men denne søknaden avslo kommunen i høst. Etter hvert ble det da oppretta ei arbeidsgruppe der både foreldre, Aajege (samisk språk og kompetansesenter) og kommunen deltok og det arbeidet har nå ført fram.

– Vi er meget fornøyd og vi er en lykkelig foreldregruppe. Det er en historisk avgjørelse og vi er stolt av Røros kommune som tok oss på alvor og satte i gang prosessen som gjør

FOTO: PRIVAT

– Vi er lykkelige og stolte av Røros kommune som tok oss på alvor, sier en glad Hilde Gaebpie Danielsen i arbeidsgruppa.

at vi nå kan ha barna i en sørsamisk barnehage. Det er viktig at barna får møte språket tidlig og ikke først når de begynner i skolen, forteller Hilde Gaebpie Danielsen som var foreldrerepresentant i arbeidsgruppa.

FJELLREVEN SOM SYMBOL

Gaebpie Danielsen forteller at avdelingen får navnet Svaale, det vi på norsk kaller fjellrev. – Det er et enkelt navn å uttale for alle, men det forteller også noe om situasjonen for det sørsamiske språket, sier hun. Som kjent er både fjellreven og sørsamisk utrydningstrua. Arbeidet med sørsamisk barnehage er

derfor et nødvendig arbeid, ikke bare for barna, men for det sørsamiske språket.

KOMPETANSE PÅ PLESS

Allerede før det endelige vedtaket i kommunestyret hadde kommunen begynt arbeidet med å søke etter personell med riktig kompetanse. De har fått kvalifiserte søkere både til pedagogisk ledelse og andre fagstillinger, og fortsetter derfor prosessen mot tilsetting.

Barnehageavdelingen blir åpnet den 15. august i år.

EINAR BONDEVIK

Biskopen møter Saemien Åålmege i Hattfjeldal

Saemien Åålmege's tredje visitasdag ble lagt til Hattfjeldal i Sør-Hålogaland bispedømme. Sør-Hålogaland biskop var også representert ved rådgiver ved bispedømmekontoret Brita Bye.. Biskop i Nidaros, Tor Singsås, er ansvarlig for sørsamisk kirkeliv og for visitasen.

Saemien Åålmege's har lenge ønsket å sette fokus på språksituasjonen denne dagen, et tema som har blitt svært aktuelt det siste året. Visitasdagen var den 24. mai og vi kommer tilbake med reportasje i neste utgave av DD.

EINAR BONDEVIK

Digitale læremidler på sørsamisk

Nord- og Sør-Trøndelag fylker arbeider sammen om å utvikle læremidler for sørsamisk som 1. språk på vg1 studieforbereende og vg2 yrkesfaglig utdanningsprogram.

Se mer på vår hjemmeside www.daerpiesdierie.se.

KILDE: PRESSEMELDING SØR-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE

Åarjelhsaemien teatere med salmesangprosjekt

Åarjelhsaemien teater/sørsamisk teater har fått tildelt prosjektmidler fra Den norske kirke. Midlene er tildelt prosjektet Jupmenen Giele/Guds stemme og skal gå til både å samle inn og spre kjennskap til sørsamiske salmer og sanger.

Teatersjef Cecilia Persson er meget glad for tildelingen og har store forhåpninger til prosjektet.

– Vi håper på å få samlet inn et

repertoar og er spesielt interesserte i julesanger. Videre vil samarbeidet med Saemien Åålmege være helt sentralt i dette prosjektet. Der har vi allerede en organisasjon som kan være både informant og som har virksomhet der disse sangene og salmene kan bli gjort kjent, forteller hun.

FOTO: BIERNA LEINE BIENTIE

Cecilia Persson.

EINAR BONDEVIK

Kurs om örter i samisk mat och tradition

Att lära sig vilka örter som kan ätas och vad som använts inom samisk mat och tradition, om det handlar en kurs 23-24 juli i Bakvattnet, Jämtland.

Under den två dagar långa kursen kommer deltagarna att få lära känna tio ätliga växter och deras användningsområden i det samiska köket, känna igen i vilken miljö man hittar olika växter, växtens utveckling och när plockar man vad, växters användning i den samiska läkekonsten och hur man torkar, syrar och förvarar dessa.

Kursdeltagarna kommer också att utforska vildängar och gamla betes-

FOTO: VIDDERNASHUS.SE

vallar som brukar rymma en mångfald av ätliga växter. Där plockas allt som går att använda till sallad och soppa som sedan tillagas till en gemensam lunch.

Kursen leds av Greta Huuva, Viddernas hus i Gällivare.

VIVIANN LABBA KLEMENSSON

Samelandsmötet i Trondheim 1917

FOTO: SAEMIEN SIJTES FOTOSAMLING

Det här var det första samiska landsmötet i Norden. Det hölls 6-11 februari 1917 i Trondheim och samlade ett 150-tal deltagare, sydsamer från Nordland, Trøndelagsfylkena och Hedmark. Från Finnmark fanns bara två deltagare och en enda från Troms. Även svenska samer deltog. Där fanns också den norska sameadministrationen med reindriftsinspektören Kristian Nissen i spetsen, den norska statens sakkunnige i samiska spörsmål.

Samekvinnor på landsmötet 1917.

Landsmötet ägde rum i metodistkyrkan i Trondheim. Det öppnades med psalmsång, de norska och svenska nationalsångerna och telegram till Haakon VII och Gustaf V och den norska regeringen. Elsa Laula Renberg, som varit den pådrivande till att mötet kom till stånd, höll ett kort tal om mötets betydelse.

DANIEL MORTENSSON LEDER DET FÖRSTA LANDSMÖTET

Landsmötet hade som huvudfrågor "reinbetesaken" (farhågor om renbetesmarkerna och försämrade villkor) och "lovgivningen" (revidering av lagbestämmelser för renskötseln). Men också "skolesaken" (samebarns undervisning) och "organisatjonsspörsmålet" (hur samerna borde organiseras för att kunna vara med och styra den fortsatta utvecklingen för dem).

Mortensson angav målsättningen i "reinbetesaken". Staten måste inköpa renbetesmark för att ge renen tillräckligt med bete. Det skulle också "sette mod i lapperne, saa rendriften kunne drives mer rationelt og bidra til landets köttproduktion". Men också att stödja den mellanfolkliga frågan och förhindra renströvningar över riksgränsen. "Men lapperne maa ogsaa gøre noget selv. Bare at klage på Bumanden bringer inget positivt resultat".

Diskussionen rörde principella och lokala problem. Ett stort problemfält var jordbruket: hur renskötseln skulle kunna skyddas bättre, hur ersättningskrav oftast riktades enbart mot de

renskötande, hur markerna disponerades (där renskötseln oftast fick ge vika) och hur myndigheterna ofta såg samernas krav som "särintressen". Landsmötets resolution gav det uttrycket, att samerna enligt gammal sedvana hade fri besittningsrätt även på mark som vid försäljning fick annan ägare, och att ingen gammal "reinbeitesstraekning" på öar, längs kusten eller på fjället fick skyddas mot reindrift.

STATENS PLIKT ATT SVARA FÖR SAMEBARNENS UNDERVISNING

Landsmötets resolution krävde den plikten "med bibehold av de lappiske sprog i skolerne og undervisning i de ting det er nødvendig for lapperne at vite". I diskussionen fanns röster både för och emot samiska eller norska som första språk (Mortensson var för norska, Laula-Renberg för samiska), men några tyckte också bara norska kunde duga. Man var i alla fall kritisk till Finnemissionens 1911 startade sameskola i Havika, som varken hade samiska eller gav kunskaper till nytta för renskötseln.

Det var naturligtvis omöjligt att under landsmötesdagarna kunna arbeta fram förslag till en ändring i "lappeloven". Det gavs som uppgift till en kommitté (med enbart sörsamiska ledamöter) med resultat i ett förslag 1919, två år efter landsmötet.

Det blev ingen organisation gemensam för alla samer. Elsa Laula-Renberg och förespråkarna var för få, de geografiska

avstånden för stora och resurserna för små. Myndigheterna var inte heller intresserade av (ja, till och med motarbetade) sådana samiska organisationer. Till motståndet hörde också att renskötseln var så pressad, att alla krafter måste stötta den. De lokala sörsamiska föreningarna kom därför att bli intresseföreningar för i första hand renskötseln. Landsmötet gav den kommitté som fått uppdraget om "lappeloven" att också ta sig an organisationsfrågan. Därmed var den också för årtionden lagd åt sidan.

LANDSMÖTETS HUVUDPROFILER

Inom renskötseln bröt sig vid den här tiden två olika driftsformer mot varandra. En intensiv renskötsel med mindre hjordar och tamare renar, ett slags självhushållets renskötsel där man tog till vara allt från renen. Och en annan (extensiv renskötsel) med större hjordar, mindre tama, och med huvudvikten lagd på köttproduktion.

Adressavisen i Trondheim beskrev det här förhållandet som ett Mortensson – Laula Renberg. "En grupp fylket seg om Daniel Mortensson, en mand som ikke bare kjender samerne, men ogsaa daroerne. En opplyst mand som indser at det ikke nytter at kraeve kritiklöst, men at det gjaelder at fremsaette vel overveiede generelle krav, selv om dette maa ske paa bekostning av mange saerinteresser. En annan som til en begyndelse icke var den mindste, fylket seg om Laula-Renberg, som ved sin agitatoriske apparition og

ved sin evne til at slaa paa de rette strenge har let for at rive stemningsmennesker som lapperne med sig. For mange lapper som henregnes til Elsa Laula-Renberg, faldt det tungt at gi slip paa saerkravene, ligesom mange av dem naeret en mistillid til de raad som ble gitt dem fra norsk hold."

Det var en samekvinna som drev på för att det här landsmötet skulle komma till stånd och en kommitté av samekvinnor som gjorde förarbetet till mötet, och de fick hjälp av två i sådana här sammanhang erfarna kvinnor, Ellen Lie som blev landsmötets sekreterare och Anna Löfwander Jarwson dess kassör. En stor del av deltagarna var kvinnor, som också deltog i diskussionerna.

LARS THOMASSON

Källor: Borgen, Peder, Samenes første landsmøte 6-9 februar 1917. Grunnlaget for samefolkets dag 6. Februar. Historisk översikt. Dokumentation. Trondheim 1997; Jernsletten, Regnor, Trondheimsmøtet 1917 og samebevegelsen. Åarjel-saemieh/Samer i sør. Årbok 4 (1991); Dens., Protokoll "Norske Lappers 1 ste landsmøte avholdt i Trondheim 6-7-8-9 Februar 1917. Ibidem; Nissen, Kristian & Aarseth, Björn, Daniel Mortensen – en samisk foregangsman. Ottar 116-117 (1982); Otnes, Per, Den samiske nasjon. Interesseorganisasjoner i samenes politiske historie. Trondheim 1970; Thomasson, Lars, Daniel Mortensen – en samisk kulturarbetare i vid bemærkelse. Oknytt 1-2 2011; Wuolab, Anne, Skrevet for livet. Samiske kvinner tar til ordet i begynnelsen av 1900-talet. (Uppsats vid Kvinnovetenskapligt forum vid Umeå universitet.

Statue av Elsa Laula settes opp i Mosjøen

FOTO: SAEMIEN SJITES FOTOSAMLING

Elsa Laula får snart sin statue i Mosjøen.

Styringsgruppa "Kvinneskulpturer i Vefsn" har arbeidet for å få reist en statue av Elsa Laula Renberg. Nå er omsider det økonomiske grunnlaget klart og arbeidet kan settes i gang.

Prosjektet har både privat og offentlig støtte med bidrag fra Sparebankstiftelsen Helgeland (400 000), Sameetinget (175 000) og Nordland fylkeskommune (175 000). Opprinnelig var det håpet om å ha statuen klar til 2017, men siden det tok lengre tid enn håpet å få finansieringen på plass blir statuen trolig først reist i 2018.

– Vi håper å få plassert statuen av Elsa Laula ved rådhuset i Mosjøen siden hun var en viktig bidragsyter i det politiske liv, sier Mildrid Johanne Hendbukt-Søbstad i styringsgruppa.

Kunstneren som skal utføre oppdraget er Ellen Jacobsen.

– Det var viktig for oss at det var en kvinne som skulle lage statuen. Ellen Jacobsen er en dyktig kunstner. Vi valgte fra øverste hylle, forteller Hendbukt-Søbstad.

EINAR BONDEVIK

Identitet aktuelt i Saemien Åålmege

Identitet og selvfølelse hos ungdom er aktuelle tema som Saemien Åålmege ønsker å jobbe kontinuerlig med. Kirka skal vise mangfold og jobbe for inkludering.

Identitet handler i grove trekk om en kombinasjon av hvem vi er og hva vi står for. Hvem er jeg? Hvem er du? Hvem er vi? Hva er min selvfølelse? Det er ikke lett å gi enkle svar på slikt. Saemien Åålmege ønsker å samle ungdom for å kunne skape en arena

for å diskutere disse aktuelle spørsmålene.

UNGDOM I KIRKA

Saemien Åålmege samarbeider med Samisk kirkeråd om ulike tiltak i kirka som er rettet mot samisk ung-

FOTO: MEERKE KRIHKE LEINE BIENTIE

Saemien Åålmege ønsker å bidra til at sørsamisk ungdom skal ha en arena for å snakke sammen om temaene identitet og selvfølelse. I vinter arrangerte Saemien Åålmege en tospråklig ungdomssamling i Trondheim der 17 ungdommer deltok.

dom. Et eksempel er vinterens ungdomssamling som Saemien Åålmege arrangerte i Trondheim. Der deltok 17 sørsamiske ungdommer i alderen 15-27 år på en tospråklig helgesamling. Saemien Åålmege hadde fått bevilget midler til samlinga fra Nord-Trøndelag Fylkeskommune. Dette gjorde det mulig å kunne gjennomføre deler av undervisningen på sørsamisk, med norsk som hjelpespråk.

– Vi vet at samisk ungdom har en tøff hverdag. Mange forteller om mobbing, sjikane og undertrykkelse som har et rasistisk preg. Derfor er det viktig at alle får bevissthet og kunnskap omkring sin egen selvfølelse og identitet, sier Tove-Lill Labahå Magga. Hun er seniorrådgiver hos Samisk kirkeråd. Hun var en av foredragsholderne på Saemien Åålmege sin ungdomssamling i Trondheim. Foredraget hadde overskriften – "Ung sørsame – hva gjør deg til den du er?".

MESTRINGSEVNE

Et av temaene som ble tatt opp var begrepet kulturforståelse. Den enkeltes kunnskap og oppfatning av begrepet ligger til grunn for den enkeltes mestringsevne. Labahå Magga snakket blant annet om kulturforståelse på ulike nivå; individuelt, kollektivt, samfunnsmessig og institusjonelt.

– Saemien Åålmege sitt mål for å sette disse temaene på dagsorden, er at ungdom skal kunne få et bevisst forhold til dem. Kunnskap er en forutsetning for å kunne håndtere de utfordringene som de unge møter i hverdagen. Det er nødvendig å skape møteplasser der det er rom for å snakke sammen slike viktige saker, forteller daglig leder i Saemien Åålmege, Monica Kappfjell.

MEERKE KRIHKE LEINE BIENTIE

Konfirmasjon 2017

Saemien Åålmege inviterer ungdom til konfirmantundervisning i undervisningsåret 2016/2017. Undervisningen vil legge vekt på samisk identitet, språk, kultur og samisk kristendomsforståelse.

Konfirmasjonsundervisning og samlinger:

- Helgesamling 7.-9. oktober
- Presentasjon av våre konfirmanter i Trondheim på Familietreff i Samisk menighet.
- Nasjonal samisk leir.
- En ukes leir med konfirmasjonsgudstjeneste 7.-13. august 2017
- Konfirmantundervisning på nett mellom samlingene.

Ta kontakt for mer informasjon og påmelding:

Monica Kappfjell, daglig leder SÅ, tlf. 99 34 94 77 eller e-post: samiskmenighet@kirken.no

Saemien Åålmege ønsker deg hjertelig velkommen!

Gïete hov syjle!

Aajege kuvsem öörneme jïh gellie nyjsenæjjah sijhtin lieredh guktie measekh jïhgaamesh nieskedh jïh rïrresjidh.

Gellie nyjsenæjjah Plassjese böötin daan gïjredaelvien. Laila Mari Brandsfjell kuvsen lohkehtæjja. Laila Mari dan eadtjohke jïh væjkele gaamesigujmie barkedh.

VEAKSEHKE JÏH VÏSSJELE
Vytnesæjjah gellie tæjmoeh gaamesidie niskiejin. Gosse boelhketjem neaskeme, dellie gïete hov syjleme. Dellie tjoerin liegkestidh aerebe vihth eelkin barkedh. Baarhkoekrovhte roengeste, njaelkie hopsede gosse saaljen baarhkoem voessjeminie.

– Nov amma lyövlehke numhtie barkedh, luste aaj! Måjhtam gosse sarven dueljine gïehtelim. Destie mahte vïssjehtovvim juktie dueljie dan stoere! Anne Rustad föörhkede.

Anne Rustad tjahkan nieskieminie. Gïete hov syjle gosse guhkiem numhtie nieskemeruevtine neaskeme.

Dïhte gellien aejkien gåetesne gaamesigujmie barkeme. Nov amma Anne tuhtjie hijven orre vuekieh lieredh.

STOERE GAAMESH
Lohkehtæjja Laila Mari Brandsfjell eadtjohke bäärhkesjæjja.
– Manne hov lustestalle

Laila Mari Brandsfjell (Praahke) viehkehte jïh vuesehte guktie darjodh. Anna-Krihke Renander (Nerskogen) lustestalla gosse orre vuekiem leara.

gosse gaamesigujmie barkem. Fïerhten aejkien sijhtem vuejnedh guktie gadterem minngiegietjesne sjædta. Naan aejkien gujht madtjelostem jïh muvhtene tjoerem tjarkebe nieskedh jïh rïrresjidh, Laila Mari soptseste.

Laila Mari gellie jaepieh gaamesh doekeme juktie Saanti-sïjten dan stoere sarvah. Dellie hijven gaamesh novhtehkidie sjidtieh. Dellie noerhtese vualka dejtie doekedh. Numhtie Laila Mari fasselminie jïh noerhtesaemieh åadtjoeh tjaebpies gadterh ribledh.

TEKSTE JÏH GUVVIEH:
MEERKE KRIHKE LEINE BIENTIE

Artig og slitsomt på kurs

Aajege arrangerte kurs på Røros i skinnberedning. Laila Mari Brandsfjell var kurslærer. Kursdeltagerne fikk lære flere ulike metoder for å berede både bellinger og skinn fra reisndyrskalv.

Samisk preg i Snåsa kirke

Snåsa ligger sentralt i det sørsamiske område og kommunen var den første som ble en del av forvaltningsområdet for sørsamisk språk. Kirka og menigheten har også tatt dette på alvor, både i arbeidet og i kirkekunsten.

Når vi kommer inn i Snåsa kirke kan vi på enkelte dager og tider se et tydelig uttrykk for samisk kunst. De røde kirketekstilene, antependiet på alteret og prekestolkledet, er brodert med tinn. Tekstilene er laget av Bjørg Håfjell Vie og brodert av Martha Elise Jåma. Den røde fargen blir brukt til pinse og kun enkelte andre dager i kirkeåret. I Snåsa menighet brukes den også til konfirmasjon.

ALTERRING MED REINSKINN
Det man alltid vil se i kirka er alterringen som har garva reinskinn både på knefallet og på toppen. Det samme gjelder

Stola med tinnbroderi utført av Martha Elise Jåma.

kneleskammelen ved alteret og skinnarbeidet ved prekestolen. De senere år er det blitt vanlig med lysglobe i kirkene. I Snåsa kirke har denne fått et samisk kors, og det er Sverre Bakken som har laget lysgloben.

GAVE FRA PREST
Snåsa menighet har også en fiolett stola med samisk broderi. Det var tidligere prest i Snåsa, Hanne Moesgaard Skjesol, som

De røde tekstilene ble tatt i bruk i 1992.

fikk laget den til seg. Da hun sluttet som prest i Snåsa overløt hun den til menigheten, og akkurat denne brukes i adventstiden og ved enkelte begravelser.

SØRSAMISK UTVALG – OG KIRKEBOK
Snåsa menighet har et eget sørsamisk kirkeutvalg. De bistår spesielt ved sørsamiske guds-

Lysglobe med samisk kors.

tjenester men også ved andre anledninger. Menigheten har også delt ut den sørsamiske kirkeboka, "Mijjen Gærhkoegærja", til et av sine årskull og har planer om å ha det som en årlig ordning.

SPRÅKET BRUKES
Sørsamisk språk lyder i alle gudstjenester under nådehilsen først og velsignelsen til slutt i gudstjenesten i Snåsa kirke. – Vi synger også sørsamiske salmer, og spesielt i arbeidet med barn og unge legger vi vekt på å bruke noe sørsamisk, forteller sogneprest Ole Vinther. I menigheten feires også to gudstjenester i året som sørsamiske gudstjenester der den sørsamiske gudstjenesteordningen brukes som hovedliturgi.

EINAR BONDEVIK

Umesamiskan gav frihet och kraft

Umesamiska Sara Ajnnak släppte sin andra skiva Ráhtjat i våras. Nästan hela skivan är på umesamiska. – Det är en personlig seger för mig att sjunga på umesamiska. Det känns som att jag äntligen har hittat hem, säger Sara Ajnnak.

FOTO: CARL-JOHAN UTSI

År 2014 släpptes debutalbumet Suojggat och nu, två år senare, kommer uppföljaren Ráhtjat. Sara Ajnnaks musik är en förening mellan sydsamisk jojk, umesamisk sång och musik som påminner om blues med ett stänk av världsmusik.

I senaste albumet har Sara Ajnnak lagt fokus på det umesamiska språket. Alla låtar förutom en är på umesamiska. Det är kraftfulla texter och jokker kombinerade med vacker musik. Ibland starkt och liksom taget ur en gammal ljudupptagning, som i låten "Tägá", eller ärligt och avskalat, som i låten "Här är jag", för övrigt det enda spåret på svenska. De flesta låtar har en härlig rytm och jojk och ger en "feel good"-känsla när man lyssnar.

HAR HITTAT REDSKAPEN

Sara Ajnnaks musikaliska resa startade med traditionell jojk, en talang hon utvecklade genom att lyssna på gamla ljudupptagningar från 1900-talets början – eftersom jokken försvunnit från hennes geografiska område. Men att jokka kändes inte tillräckligt så hon sökte vidare.

– Tidigare fastnade jag för att jag inte hade språket. Då hade jag inte heller tron på mig själv. Jag kände mig oäkta på något vis, säger hon, och man kan höra smärtan i hennes röst.

Men i det senaste albumet hörs umesamiskan i nästan varje låt.

– Nu känner jag mig friare. Men jag känner mig också begränsad för att jag inte till fullo kan uttrycka mig på umesamiska – för att jag inte behärskar språket helt och fullt.

ATT VARA DEN HON ÄR

Sara Ajnnak berättar att hela hennes musikaliska process har gått från tveksamhet och lågt självförtroende till att känna sig mer fri och stark och att våga skapa det hon själv vill. Nu bryr hon sig inte om vad andra tycker eller tänker. Nu gör hon musik för sin egen skull och för att hon vill säga något.

– Jag har saknat forum för att uttrycka mig och att få göra det helt fritt. I musiken får jag göra det. Ingen säger åt mig hur det ska vara, så i skapandet av musiken får jag vara som jag vill och det är WOW!, säger hon kraftfullt.

skinn på näsan. Ett exempel på det är att hon börjat experimentera och skapa musik tillsammans med andra musiker.

Har du någon gång känt press från samisk sida?

– Nej, på umesamiskt område har jag fått stöd från folk. Det har känts väldigt bra, säger hon. Många har saknat språket.

Sara Ajnnaks dagar består just nu i att marknadsföra sin nya skiva och boka spelningar. Att leva endast på musiken är inte möjligt just nu, så lite småjobb emellanåt håller vardagen flytande.

Hon deltar också i renskötselarbetet så mycket hon kan. Hennes familj är inne i en generationsväxling där hennes far som tidigare haft huvudansvaret tagit ett kliv tillbaka och lämnat över ansvaret till Sara och hennes syskon.

Sara och hennes familj arbetar med att bibehålla renskötsel företaget, vilket är en självklarhet för henne. Men det finns också en baksida, och det är att det är tufft att vara kvinna inom renskötseln. Det är få kvinnor som vågar erkänna och säga det, men det gör Sara Ajnnak.

– Min upplevelse är att det inte finns någon självklar plats för kvinnor i renskötseln, många får kämpa sig till att vara med och bli accepterade. Jag orkar inte ta den fighten alla gånger. Det borde vara mera självklart, men det är det inte.

JÄMSTÄLLDHET VIKTIG

För henne är det viktigt att det finns en jämställdhet även inom renskötseln och att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och skyldigheter. Men hon ser att det inte är så.

– Alla människor vill vara behövda. Men när någon säger "du behövs inte här, det här klarar vi själva", så gör det något med oss kvinnor. Något förändras inuti, vilket är sorgligt, tycker Sara Ajnnak.

Friheten att göra som hon vill, oavsett vad andra tycker, är en tanke som präglar hela intervjun med Sara Ajnnak. En självklarhet, kan det tyckas, men det är inget som var givet från början. Men nu står hon där stark och klar, redo för en spännande framtid skapad av henne själv.

VIVIANN LABBA KLEMENSSON

FOTO: CARL-JOHAN UTSI

Ráhtjat – Sara Ajnnaks andra skiva.

En förlösande faktor har varit att hon nu hittat en god samarbetspartner som förstår henne och stödjer hennes konstnärliga och artistiska frihet, något som är viktigt för Sara Ajnnak.

– Förut var det svårt att hitta någon som förstod mig och som inte ville styra och ställa med vad för slags musik jag skulle producera och hur det skulle låta. Det kändes inte bekvämt när någon annan ville sätta ett epitet på mig och bestämma hur jag som samisk artist ska låta.

Sara Ajnnak menar att hon nu nått en helt annan mognad och har mer

Gie jih gusnie ároeminie

Sverige

Samiska rådet inom Svenska kyrkan

Ordförande: Sylvia Sparrok, tel 0647-352 40.

e-post: syllan3@hotmail.com

Handläggare för samiska frågor: Kaisa Huuva, Svenska kyrkan,

751 70 Uppsala, tel 018-16 95 00,

e-post: kaisa.huuva@svenskakyrkan.se

Sydsamiskt församlingsarbete i Härnösands stift

Kontakta Härnösands stift, Box 94, 871 22 Härnösand,

tel. 0611-254 00, e-post: harnosand.stift@svenskakyrkan.se

Samiska krisnätverket

tel: 063-10 12 30 fredagar och söndagar mellan klockan 20 och 24.

Norge

Samisk kirkeråd Generalsekretær: Tore Johnsen,

postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo, telef 23 08 12 00,

e-post: tore.johnsen@kirken.no.

Leder: Sara Ellen Anne Eira

Sørsamisk representant i Samisk kirkeråd:

Oddvin Bientie

Saemien ålmegeaerie SÅR/

Samisk menighetsråd i sørsamisk område

www.samiskmenighet.no

epost: monica.kappfjell@kirken.no

Leder: Sigfred Jåma, e-post: shjaama@hotmail.no

medlemmer: Sonja Danielsen, Ina-Theres Sparrok,

Astrid Nordfjell og prest Einar Bondevik.

Sekretær: daglig leder (se nedenfor)

Saemien ålmegea beajjetje áejvie /

daglig leder i samisk menighet i sørsamisk område:

Monica Kappfjell, telef 993 49 477,

Gløttvegen 2, 7750 Namdalseid

e-post: monica.kappfjell@kirken.no

Prest i sørsamisk område: Einar Bondevik,

Sørlandsveien 54, 8624 Mo i Rana, mobil 474 53 902

e-post: prest@samiskmenighet.no

Diakoniarbeider i sørsamisk område:

Bertil Jönsson 7898 Limingen, mobil 994 88 827,

e-post: diakon@samiskmenighet.no

Leder trosopplæring: Toamma Bientie

Vikar: Margrethe Kristin Leine Bientie

Grendavegen 8, 7370 Brekkebygd

mobil: 412 88 227, e-post: mb789@kirken.no

**Texter och bilder till
nummer 3 2016 av Daerpies Dierie
skickas senast 17 augusti 2016 till
viviann.labba.klemensson@svenskakyrkan.se**

Til alle interesserte

Samisk kirkeråd ønsker å informere om den internasjonale konferansen "Reconciliation Processes and Indigenous Peoples: Truth, Healing and Reconciliation" 20.-21. juni 2016 i Trondheim. Konferansen erstatter i år vår årlige Samisk kirkelivskonferanse, men er likevel svært relevant for Den norske kirkes løpende arbeid med samisk kirkeliv. Jf. blant annet Kirkemøtets føringer i Strategiplan for samisk kirkeliv (kap. 4.6) som sier at forsoning er et grunnperspektiv og tverrgående delperspektiv i alt arbeid med samisk kirkeliv i Den norske kirke.

Konferansen setter søkelys på forsoningsprosesser relatert til urfolk i ulike deler av verden, deriblant Sápmi, og belyser kirkenes særlige rolle og ansvar i slike prosesser i en større samfunnskontekst. Samisk kirkeråd og Kirkenes verdensråd (KV) er hovedarrangører med SKRs søsterorgan i Sverige og Finland og KUN som medarrangører. Konferansen har status som et arrangement tilknyttet KVs urfolksprogram og det økumeniske urfolksnettverket.

Dere finner oppdatert nyhetssak om konferansen her: <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/samisk-kirkeliv/adasa---nyheter/Forsoningskonferanse-Trondheim/>

Informasjon om konferansen, inkludert program og påmelding finnes her: https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/samisk-kirkeliv/internasjonalt/indigenous_reconciliation_conference

Fler samiska och svenska texter finns på

www.DaerpiesDierie.se

www.svenskakyrkan.se/harnosandsstift

(klicka på Flerspråkig kyrka)

www.svenskakyrkan.se

(klicka på Kyrka och samhälle, Flerspråkig kyrka)

www.samiskmenighet.no

Daerpies Dierie

Sørsamisk kirkeblad • Sydsamiskt kyrkoblاد

Adress: Sørlandsveien 54, N-6824 Mo i Rana, Norge

Telefon (mobil): 0047 474 53 902

e-post: dd@samiskmenighet.no

Redaktør och ansvarlig utgivare:

Einar Bondevik, adress ovan.

Biträdande redaktør ViviAnn Labba Klemensson

Kaxhön 134, 830 51 Offerdal

Telefon (mobil): 0046 (0)70 545 75 92

E-post: viviann.labba.klemensson@svenskakyrkan.se

Daerpies Dierie utkommer med fyra nummer per år och har stöd från Härnösands stift, Nidaros bispedømmeråd, Sametinget i Norge och Svenska kyrkan.

Prenumeration under 2016: 140 kronor.

Avgiften betalas när faktura kommer.

Adressändring och prenumeration

Prenumerations- och adressfrågor hanteras av

tidningens distributør Nordic Gateway,

e-post: produktion@nordic-gateway.se

Grafisk form & repro: Berling Media AB.

Tryck: Pressgrannar AB, Linköping, 2016

FOTO: PIXABAY.COM

Vårkänning – En betraktelse

"Lova Herren, min själ!

Mäktig är du, Herre, min Gud, i höghet och härlighet är du klädd, du sveper dig i ljus som i en mantel...Du låter källor rinna upp och bli till strömmar som for-sar fram mellan bergen. Du ger vatten åt alla markens djur...Otaliga är dina verk, o Herre! Med vishet har du gjort dem alla, jorden är full av vad du skapat" (Psaltaren 104).

Vem är han som målat Hamrafjället och det minsta strå på daggvåt mark? Han måste vara den store konstnären som målar hela Tännadalen i glödande färger. Sen gör han den vitare än vitaste vitt, men doftande grön på nytt en sommardag!

Det är bara Gud själv som kan måla så. Han som skapat himmel och ord. Med sol och regn blandar han sina färger!

Syster och bror! Nu sker undret på nytt i fjäll och skogar. Den nya dagen reser sig ur vinterns mörker. Bäckarna sjunger sin lovsång. Varje spirande brodd skall nå sin blomning.

Samtidigt når oss orons fråga med vårens vindar; *"Vad händer med vårt hem i universum?"*. Vajan, som snart skall föda sin kalv, anar inte faran. Ändå hotas livet till sitt innersta av utsugning och profithunger.

Ingen av oss kan svära sig fri från ansvar. Både du och jag är kallade att ge röst åt skapelsen, åt fjällen och skogarna, sjöarna och haven, åt den synliga och den osynliga världen. För livets väv är vävd utan sömmar. Vi är själva en del av väven, liksom modern och barnet som flyr eller spoven som ruvar på hjortronmyr.

Innerst handlar det om kärlek, som det heter i en jojk;

"Fjället ska åter grönska, källan skall flöda på nytt om kärleken får blåsa genom våra hjärtan."

Färdkamrat! Nu är vår stund på jorden av gråt och skratt, av ensamhet och förväntan. Vår längtan är släkt med aspens uppe i berget, där den sträcker sina knoppande grenar mot himlen.

Låt oss fatta varandras händer i hopets och kärlekens grepp – för Livet!

Gode Gud, gör oss till varsamma förvaltare av jorden vi ärvde. I Jesu namn. Amen.

BO LUNDMARK

Bibelekste

Goltelh Jisrajel! Åejvie dov Jupmele, Åejvie aajnehke. Iehtsieh Åejviem, dov Jupmelem abpe dov vaajmojne, abpe dov sealojne jih abpe dov faamojne. Vöörhkh dov vaajmose baakojde mejtie daan biejjien dutnjien soptsestem. Leerh baakojde dov maanide jih soptsesth daaj bijre gosse dov gåetesne tjahkan jih gosse ålkone vaadtsah, gosse åarijh jih gosse tjuedtjelh. Gårh baakojde veanasoenine gieten bijre jih utnieh daejtie goh mïerhkeine dov gaallosne. Tjaelieh baakojde bejsjemebelide jih dov staaren valkeldh-okside.

Mosjen vijhtede gærja/
5. Mosebok 6,4-9

Abpe tekstem jih jeatjah bibelteksth maahtah daesnie lohkedh: www.bibel.no.
Bibelekste jih "Åssjalommesh" juakaldahkesne jih eah sinsitnide jearohks.

GÅETIE

Tjihkedh
goltelh
guktie dälle tjuaaja
trimhkh
damth
guktie biessijste
gasngesistie hobpsoeh
gelkh gietem
damth dejtie baahkes
gierkide
mah aernien bijre
Gåetie

gievliehammoe
såekie-deakoegijstie
biessijste jih derhvieste
Samien gåetie lea
Saemie
aavode
sliekte veasoeminie
gievlie
ij orrijh

KÅTAN

Sätt dig
lyssna
hör eldens sprakande
blunda
förnim doft av näver och ene
sträck fram handen
känn varma stenhällar
runt arran

Kåtan
cirkelformad
av björkstänger
näver och torv
samens hem
Du same
jubla
släkten lever vidare
en cirkel
har intet slut

LAJLA JOHANSSON, GLEN

FOTO: VIVIANN LABBA KLEMENSSON

Orre kraano

Saemien Åålmege orre kraanoem dongkeme j̄ih åasteme. Saemien Åålmege edtja kraanoem lööbpedh gosse b̄isph dan ḡijren Aarportese b̄aetiej̄agan.

Saemien Åålmege beetneh-vierhtiem Nidarosen b̄ispedajve-raereste åådtjeme kraanoem åstedh. Kraanoem edtja lööbpesovvedh jallh ḡævnjastidh gosse maanah tj̄aanghkenieh jallh gosse almetj̄h ovmesseie aejkien gyrhkesj̄ieh.

LENA KRIHKE PERSSON VYTNESJ̄EJJA
Lena Krihke Persson (B̄aahne/Praahke) kraanoem vytnesjamme. D̄ihte gellie kraanoeh aerebe vytnesjamme j̄ih doekeme.
– Manne lustestalle gosse goelkev̄ætnoem darjoem. Nov amma barkoes aaj. Daan daelvien manne j̄ijnj̄h gaalloeh tj̄öönghkeme. Dan m̄ænngan gellien aejkien neaskeme j̄ih b̄aårhkesjamme. Lyövlehk̄abpoe sj̄idti gosse gellie raajesh tj̄aanghkan ḡååreme. Aavoedim gosse kraanoem maa riejr̄ies,

Saemien Åålmege tj̄aebpies kraanoem. Gaektsieluhkie-akte gaallojde tj̄aanghkan ḡååreme. Skrov̄rine aaj rieseme.

Lena Krihke Persson mojjeh̄te.

KRAANOEM LÖÖBPEDH

Saemien Åålmege sæjhta kraanoem voestes aejkien lööbpedh gosse b̄ispe Tor Singsaas gon b̄ispe Ann-Helen Fjeldstad Jusnesh ed̄tj̄ij̄agan Aarportese suehpeden

Lena Krihke Persson (B̄aahne/Praahke) gaalloestuhtj̄h sj̄iehtesj̄eminie. M̄ænngan dejtie tj̄aanghkan ḡååre.

göökteluhkie-njealj̄eden biejjien b̄aetedh. Dellie Saemien Åålmege maanah bööreme ḡieh nj̄ielj̄ien jaepien b̄aeries, vadtesem åådtj̄odh. Saemien Åålmege ḡærjam, “Mijjen ḡærhcoe-ḡærja”, dejtie vadta.

TEKSTE J̄IH GUVVIEH:
MEERKE KRIHKE LEINE BIENTIE

Ny matte till barnesamlinger og gudstjenester

Saemien Åålmege har kjøpt inn en spesialbestilt matte. Den er laget av reinsdyrets skalleskinn. Hele 81 skalleskinn er sydd

sammen og utgjør kunstverket. Det er Lena Krihke Persson som er sløyderen. Saemien Åålmege skal innvie matta

til bruk under bispevisitasen i Hattfjelldal den 24. mai. Da er nemlig 4-åringene spesielt invitert til å ta imot 4-årsboka

“Mijjen ḡærhcoe-ḡærja/Vår kirkebok”. Senere kommer matta til å bli brukt under både barnesamlinger og gudstjenester.

Duedtie Plassjen Museummesne

RiddoDuottarMuseat deaverh v̄aårhcoe ohtsedamme j̄ih vuasahtallemem Plassjen Museumese dorjeme. Daan ḡijre-daelvien ḡuessieh meehtin dam tj̄aebpies vuasahtallemem giehtjedidh.

RiddoDuottarMuseat gellie jaepieh ovmesseie v̄ætnoeh j̄ih duedtieh dongkeme j̄ih åasteme. Medtie stoere tjuetie deaverh museumen v̄aårhkosne. Vytnesj̄ej̄jah j̄ih tj̄iehp̄ieh eensilaakan barkeme.

Vytnesj̄ej̄jah j̄ih tj̄iehp̄ieh ovmesseie sij̄ij̄j̄ste. Sij̄htieh v̄uesiehtidh guktie dej aerp̄ievuekieh dej luvnie. Hijven almetj̄h åådtj̄oeh v̄uej̄nedh gaajhkide mah minngemes nj̄ielj̄ieluhkie jaepieh v̄aårhcoe tj̄öönghkesovveme.

DEAVERH V̄AÅRHKOSTE

RiddoDuottarMuseat deaverh v̄aårhcoe ohtsedamme, sj̄iere deaverh veeljeme j̄ih dellie vuasahtallemem öörneme. Gosse ḡuessieh vuasahtallemasse b̄aetieh, dellie ḡærjetjem åådtj̄oeh. Ḡærjatj̄isnie j̄ijnj̄h guvvieh. Ḡærjatj̄isnie aaj saemien v̄ætnoen,

duedtien j̄ih k̄aansten b̄ijre tj̄aalasovveme.

RiddoDuottarMuseat beetneh-vierhtieh vuasahtallemasse Saemiedigkeste åådtjeme.

– Manne madtjele j̄ih geerjene sj̄idtim gosse RiddoDuottarMuseat saarnoeji daate vuasahtallemem edtji diekie b̄aetedh, Jenny Fjellheim jehta. Fjellheim Plassjen Museumese barkeminie. D̄ihte åtna hijven almetj̄h åådtj̄oeh j̄ienebh daejredh j̄ih saemien duedtieh j̄ih v̄ætnoeh vuartasj̄idh.

SAEMIEN MAADTOEH J̄IH VUEKIEH

Almetj̄h maehtieh saemien aerp̄ievuekien, kultuvren j̄ih j̄ielemen b̄ijre lieredh gosse duedtie j̄ih v̄ætnojde vuartasj̄ieh. Vuasahtallemisnie maehtieh ovmesseie barkoev̄uekieh j̄ih iebn̄h vuartasj̄idh. Duedtie-deavere “soptseste” gubpede vytnesj̄ej̄ja b̄aata, mestie dajveste j̄ih sl̄iekteste b̄aata j̄ih guktie vytnesj̄ej̄jan v̄uekie lea.

TEKSTE J̄IH GUVVIEH:
MEERKE KRIHKE LEINE BIENTIE

Maja Dunfjeld (Harran) vytnesjamme j̄ih doekeme tj̄aebpies gaptam j̄ih v̄ærjoem RiddoDuottarMuseatasse. D̄ihte measahkij̄stie, sk̄ærrij̄ste, ditneste j̄ih botnj̄eldh-soenij̄ste ḡååreme.

Gunhild Feragen Sæther (Plassje), Julia Fjellheim (Praahke) j̄ih Marte Therese Moen (Plassje) Plassjen Museumese böötin. Dah tuhtj̄in hijven ovmesseie v̄ætnoeh j̄ih guvvieh vuartasj̄idh.

Kunstutstilling på Røros

“Duodji in My Heart” er en utstilling som er satt sammen og laget av RiddoDuottarMuseat/Samiske samlinger. De har gjennom de siste

førti årene kjøpt inn kunst fra ulike samiske kunstnere i Sapmi. Kunstverkene har en stor bredde i både materialer, uttrykk, tradisjon og historie.

Sametinget har gitt midler til å lage denne utstillingen som viser et utvalg av deres samling. Utstillingen sto på Rørosmuseumet tidligere i vinter.

Jenny Fjellheim fra Rørosmuseumet var veldig fornøyd med denne utstillingen.